

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

Δικλείδες Ασφαλείας Εσωτερικού Ελέγχου και Λογιστικές Απάτες

Του

Μπαναμπάκη Πέτρου (Aud22042)

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος στην
Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Θεσσαλονίκη 2023

Πίνακας Περιεχομένων

Ευχαριστίες.....	4
Περίληψη.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	6
1.2 Σκοπός της διπλωματικής εργασίας	6
1.3 Στόχοι της διπλωματικής εργασίας.....	7
1.4 Δομή της διπλωματικής εργασίας.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ.....	11
3.1.Σκοπός Εσωτερικού Ελέγχου.....	11
3.2. Χαρακτηριστικά του Εσωτερικού Ελέγχου.....	13
3.3. Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου.....	15
3.4. Κώδικας Δεοντολογίας Εσωτερικών Ελεγκτών.....	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΔΙΚΛΕΙΔΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	26
4.1.Ορισμός Δικλίδων Ασφαλείας.....	26
4.2. Σκοπός Δικλίδων Ασφαλείας.....	26
4.3. Η ανατομία του συστήματος Δικλίδων Ασφαλείας.....	29
4.4. Περιορισμοί.....	32
4.5. Λογιστικοί Έλεγχοι και επαρκές σύστημα Δικλίδων Ασφαλείας.....	35
4.5.1. Έλεγχος Παγίων και Δικλίδες Ασφαλείας.....	35
4.5.2. Έλεγχος Αποθεμάτων και Δικλίδες Ασφαλείας.....	37
4.5.3. Έλεγχος Χρεογράφων και Απαιτήσεων και Δικλίδες Ασφαλείας.....	39
4.5.4. Έλεγχος Διαθεσίμων και Δικλίδες Ασφαλείας.....	42
4.5.5. Έλεγχος Υποχρεώσεων και Δικλίδες Ασφαλείας.....	44
4.5.6. Έλεγχος Αμοιβών Προσωπικού και Δικλίδες Ασφαλείας.....	47
4.5.7. Έλεγχος Εσόδων και Δικλίδες Ασφαλείας.....	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΑΤΗ.....	51
5.1.Εννοιολογική οριοθέτηση της Λογιστικής Απάτης.....	51

5.2. Κατηγορίες απάτης.....	52
5.3. Τα κίνητρα πίσω από λογιστικές απάτες.....	53
5.4. Θεωρίες λογιστικής Απάτης.....	56
5.4.1. Απάτη στα λογιστικά Βιβλία της Επιχείρησης.....	57
5.4.2. Απάτη Εκτός των Λογιστικών Βιβλίων της Επιχείρησης.....	57
5.4.3. Η θεωρία των Ευκαιριών.....	58
5.4.4. Η θεωρία της Συγκάλυψης.....	59
5.4.5. Η θεωρία των Αποκλίσεων.....	59
5.4.6. Η θεωρία της Ελάχιστης και Στρατηγικής Συμπαιγνίας.....	60
5.5. Τρίγωνο της Απάτης και θεωρία του Διαμαντιού.....	60
5.5.1. Τρίγωνο της Απάτης(The Fraud Triangle)	60
5.5.2. Διαμάντι της Απάτης(The Fraud Diamond)	64
5.6. Απάτη στις Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις.....	65
5.7.Εγκλήματα Λευκού Κολάρου.....	66
5.7.1. Έννοια εγκλήματος Λευκού Κολάρου.....	66
5.7.2. Χαρακτηριστικό Εγκλήματος Λευκού Κολάρου.....	67
5.7.3. Εντοπισμός Εγκλημάτων Λευκού Κολάρου.....	70
5.7.4. Εγκλήματα Λευκού Κολάρου και Εσωτερικός Έλεγχος.....	71
5.8. Κόκκινες σημαίες.....	71
5.9. Στρατηγικές πρόληψης και εντοπισμού της Λογιστικής Απάτης.....	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	77
Βιβλιογραφία	79

Κατάλογος πινάκων

Δικλίδες Ασφαλείας-Βασικές Υπηρεσίες από Φορείς Παροχής Ολοκληρωμένων Λύσεων Ασφαλείας.....	35
---	----

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστώ θερμά όλους τους καθηγητές του προγράμματος για τις γνώσεις που μου μετέδωσαν, την επιστημονική τους καθοδήγηση, τις συμβουλές, τις επισημάνσεις αλλά και την στήριξη που μου παρείχαν.

Ακόμα, είμαι ιδιαίτερα ευγνώμων προς την οικογένεια μου για την υποστήριξη, το ενδιαφέρον και την αμέριστη ηθική συμπαράσταση που μου παρείχαν καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Παρόλο που το οικονομικό σύστημα συνεχώς μεταβάλλεται, εξελίσσεται και καταλήγει να μεγαλώνει δεν παύουν να υπάρχουν επιχειρήσεις που κλονίζονται από σκάνδαλα και λογιστικές απάτες. Παρόλο που η Ελεγκτική σαν επιστήμη άρχισε να δείχνει σημάδια της αναγκαιότητας της από αρχαιοτάτων χρόνων όταν και ξεκίνησαν οι συναλλαγές ανάμεσα στους ανθρώπους, τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται η διάδοση, η αναγνώριση αλλά και η καθιέρωση ως επαγγελματική ενασχόληση. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται η σπουδαιότητα του εσωτερικού ελέγχου και των δικλίδων ασφαλείας που εφαρμόζονται για να σταθούν ασπίδα προς τις λογιστικές απάτες και τα εταιρικά σκάνδαλα. Επιπλέον αναφέρονται οι λόγοι που οδηγούν μέχρι και σήμερα στελέχη των επιχειρήσεων να πράζουν λογιστικές απάτες.

Λέξεις Κλειδιά: Εσωτερικός έλεγχος, Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας, Δικλίδες Ασφαλείας Εσωτερικού Ελέγχου, Λογιστικές απάτες

ABSTRACT

Even though the economic system is constantly changing, evolving and eventually growing, there are still businesses that are rocked by scandals and accounting fraud. Although Auditing as a science began to show signs of its necessity since ancient times when transactions between people began, in the last decades it has been observed the spread, the recognition and also the establishment as a professional occupation. This master thesis presents the importance of internal control and safeguards applied to protect against accounting fraud and corporate scandals. In addition, the reasons that still lead business executives to commit accounting frauds are mentioned.

Keywords: Internal control, Code of Professional Ethics, Internal Control Security Loopholes, Accounting Frauds

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1.Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Σήμερα, οι επιχειρήσεις λειτουργούν σε ένα πολύπλοκο και συνεχώς εξελισσόμενο οικονομικό περιβάλλον, όπου επικρατούν προκλήσεις όπως η παγκοσμιοποίηση των αγορών, ο έντονος ανταγωνισμός και η συγκέντρωση των κεφαλαίων. Με την εξέλιξη των επιχειρήσεων και την πολυπλοκότητα των συναλλαγών, είναι απαραίτητο να αποτυπώνονται σωστά όλα τα λογιστικά γεγονότα και η πραγματική κατάσταση των επιχειρήσεων. Αυτό γίνεται με σκοπό να ενημερώνονται οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, όπως οι μέτοχοι, οι επενδυτές, οι οικονομικοί αναλυτές και άλλοι. Αυτή η ανάγκη έχει γίνει ακόμα πιο επείγουσα λόγω των σοβαρών επιχειρηματικών σκανδάλων που έχουν εκδηλωθεί παγκοσμίως τα τελευταία χρόνια. Αυτά τα σκάνδαλα έχουν δημιουργήσει έναν νέο τύπο κινδύνου γνωστό ως "παραποίηση" οικονομικών καταστάσεων. Η παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων μέσω της Λογιστικής Απάτης (Accounting Fraud) έχει εξαπλωθεί σε παγκόσμιο επίπεδο και αποτελεί μια σοβαρή απειλή για τις επιχειρήσεις.

Η ανάγκη για μεγαλύτερη διαφάνεια καθιστά τον κλάδο της Ελεγκτικής μία από τις πιο σημαντικές από τις λογιστικές επιστήμες. Περιλαμβάνει το σύνολο των κανόνων και αρχών που χρησιμοποιούνται για τον έλεγχο και την ανίχνευση παραλείψεων, λαθών και αλλοιώσεων στις οικονομικές καταστάσεις. Στόχος της είναι να ελεγχθεί και να παρακολουθηθεί η συμμόρφωση με τους κανόνες, τις αρχές και τις παραδοχές που διασφαλίζουν την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων.

Επιπλέον, η Ελεγκτική έχει παίξει σημαντικό ρόλο στον εντοπισμό και την πρόληψη οικονομικών ατασθαλιών σε σημαντικά θέματα ελέγχου και διαφάνειας που απασχολούν τόσο τις εγχώριες όσο και τις διεθνείς αγορές.

1.2.Σκοπός της διπλωματικής εργασίας

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως σκοπό της να παρουσιάσει τις δικλίδες ασφαλείας εσωτερικού ελέγχου που εφαρμόζονται έτσι ώστε να ελαχιστοποιούνται οι πιθανότητες λογιστικής απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων. Επιπλέον να δώσει στον αναγνώστη την ευκαιρία να κατανοήσει τους λόγους αλλά και τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την διάπραξη μιας απάτης μέσω της βιβλιογραφίας που έχει συγκεντρωθεί.

1.3.Στόχοι της διπλωματικής εργασίας

Οι στόχοι της διπλωματικής εργασίας είναι να συγκεντρωθεί η απαραίτητη βιβλιογραφία έτσι έστω ο απλός αναγνώστης να μπορέσει να κατανοήσει αρχικά τι είναι εσωτερικός έλεγχος, πόσο σημαντική είναι η εφαρμογή του για την λειτουργία μιας υγιούς επιχείρησης, πότε πρέπει να εφαρμόζεται και ποια η σημασία του κώδικα δεοντολογίας των εσωτερικών ελεγκτών. Επιπλέον η εργασία στοχεύει να τονίσει τον ρόλο και την σημασία των δικλίδων ασφαλείας στον εσωτερικού ελέγχου και να παρουσιάσει τις ενέργειες που γίνονται. Ακόμα ένας στόχος της διπλωματικής εργασίας είναι να αποσαφηνίσει για ποιους λόγους αναπτύχθηκε το φαινόμενο της λογιστικής απάτης αλλά και να προβληματίσει τον αναγνώστη για το εάν η ασφαλιστική κοινότητα και οι υπεύθυνοι φορείς μπορούν να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο αυτό.

1.4.Δομή της διπλωματικής εργασίας

Αρχικά στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αιτιολόγηση του θέματος της διπλωματικής εργασίας ενώ στην συνέχεια αναλύεται ο σκοπός και οι στόχοι αυτής. Τέλος παρουσιάζεται η δομή της βιβλιογραφικής επισκόπησης της διπλωματικής εργασίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο της διπλωματικής εργασίας αναπτύσσεται το εννοιολογικό πλαίσιο και ο ορισμός του εσωτερικού ελέγχου, γίνεται αναφορά στον ρόλο, τον σκοπό και τα χαρακτηριστικά που διακρίνουν τον εσωτερικό έλεγχο. Το κεφάλαιο κλείνει με αναφορά στα είδη εσωτερικού ελέγχου που συναντάμε στις επιχειρήσεις καθώς επίσης προσπαθεί να διδάξει στον αναγνώστη τα πρότυπα που δίνουν καθοδήγηση στους εσωτερικούς ελεγκτές αλλά και τον Κώδικα Δεοντολογίας που τηρούν.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται ο ορισμός και ο σκοπός των δικλίδων ασφαλείας εσωτερικού ελέγχου, γίνεται αναφορά στην ανατομία και τους περιορισμούς που συναντά το σύστημα των δικλίδων ασφαλείας. Κλείνοντας αναλύονται οι έλεγχοι που πραγματοποιούνται στους λογιστικούς λογαριασμούς και οι δικλίδες ασφαλείας που εφαρμόζονται.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται το θεωρητικό πλαίσιο της Λογιστικής Απάτης δηλαδή ορισμός, κίνητρα και κατηγορίες. Παρουσιάζεται πως μπορούν να πραγματοποιηθούν λογιστικές απάτες εντός και εκτός των λογιστικών βιβλίων της επιχείρησης αλλά και ακόμα κάποιες θεωρίες όπως αυτή των ευκαιριών, της συγκάλυψης, των αποκλίσεων και της ελάχιστης στρατηγικής συμπαιγνίας. Παρακάτω αναλύεται το γνωστό στον χώρο της λογιστικής τρίγωνο της απάτης και η εξέλιξη της θεωρίας σε διαμάντι της απάτης. Επιπλέον παρουσιάζεται πως πραγματοποιούνται απάτες στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, γίνεται εμβάθυνση στα εγκλήματα του Λευκού Κολάρου. Ενώ τέλος αναλύονται οι κόκκινες σημαίες που δεν πρέπει να περνούν απαρατήρητες αλλά και οι στρατηγικές πρόληψης και εντοπισμού της λογιστικής απάτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Στο παρών κεφάλαιο παρουσιάζεται η ελληνική και ξένη βιβλιογραφία καθώς και επιστημονικά άρθρα και έρευνες στα οποία βασίστηκε η εκπόνηση της εργασίας.

Κάθε μορφής επιχείρηση έχει να αντιμετωπίσει ένα σημαντικό πρόβλημα που πηγάζει από την μειωμένη δυνατότητα της διοίκησης να επιβλέπει άμεσα τις διάφορες λειτουργίες και επιχειρηματικές δραστηριότητες. Καθώς αυξανόταν και περιπλέκονταν οι ενέργειες των εταιριών με το πέρασμα του χρόνου δημιουργήθηκε η ανάγκη για ένα εργαλείο, το σύστημα εσωτερικού ελέγχου, όπου προσπαθεί να εναρμονίσει τις ενέργειες και δραστηριότητες των εταιριών, να διασφαλίσει την ποιότητα αλλά και να παρέχει στην διοίκηση μια ολοκληρωμένη γνώση του έργου. Ο έλεγχος αν και βρίσκει αναγνώριση από αρχαιοτάτων χρόνων, δεν ορίζεται κάπου ως μία έννοια, αντιθέτως αναθεωρείται αδιάκοπα η εννοιολογική προσέγγιση και αυτό συμβαίνει επειδή είναι μια επιστήμη που συνεχώς εμπλουτίζεται με νέες γνώσεις και δεδομένα και οφείλει να προσαρμόζεται πάνω σε αυτά.

Τον τελευταίο χρόνο της δεκαετίας του 1970, εμφανίστηκε η έννοια του εσωτερικού ελέγχου στην Ελλάδα. Ένα σημαντικό γεγονός που συνέβαλε στην εδραίωσή του ήταν η ίδρυση του Ελληνικού Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών. Η διοργάνωση ευρωπαϊκών συνεδρίων εσωτερικού ελέγχου στη χώρα μας τα έτη 1994 και 1997 έδωσε πρόσθετη ώθηση στην ανάπτυξη του επαγγέλματος των εσωτερικών ελεγκτών. Επίσης, η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Ινστιτούτων Εσωτερικού Ελέγχου συνέβαλε θετικά στη διάδοση του εσωτερικού ελέγχου στη χώρα μας. Σύμφωνα με το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, διασφαλιστική και συμβουλευτική δραστηριότητα, προορισμένη να προσδίδει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες ενός οργανισμού. Βοηθά τον οργανισμό να επιτύχει τους στόχους του, χρησιμοποιώντας μια συστηματική και επαγγελματική προσέγγιση στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης. (Παπαστάθης, 2003:18).

Η λογιστική απάτη ορίζεται ως η προσπάθεια των επιχειρήσεων να εξαπατήσουν τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, όπως επενδυτές και πιστωτές, μέσω της παρουσίασης παραποιημένων καταστάσεων. Οι υπεύθυνοι για αυτήν την απάτη είναι συνήθως άτομα

μεγάλης εμπειρίας, συμπεριλαμβανομένων ανώτερων στελεχών της διοίκησης και λογιστών. (Cooper and Annisette, 2012)

Τα χαρακτηριστικά της λογιστικής απάτης περιλαμβάνουν:

- Αλλοίωση, παραποίηση ή παραμόρφωση των ποσών των συναλλαγών και των εγγράφων της επιχείρησης.
- Δηλώσεις και παραλείψεις που γίνονται εσκεμμένα.
- Παραποίηση γεγονότων, συναλλαγών, πληροφοριών και λογαριασμών.
- Λανθασμένη εφαρμογή, παρερμηνευση και εκτέλεση των ελεγκτικών και λογιστικών προτύπων.
- Εσκεμμένη παράβλεψη και παρουσίαση λογιστικών προτύπων και αρχών με ανακριβή τρόπο.
- Χρήση απάτης για την προώθηση παράνομων κερδών.
- Χρήση τεχνικών που είναι νόμιμες αλλά μπορούν να εκμεταλλευτούν "παράθυρα" στο νόμο.

Η δημιουργική λογιστική αφορά τον τρόπο με τον οποίο μετασχηματίζονται οι πραγματικοί λογιστικοί πόροι προκειμένου να δημιουργηθούν καταστάσεις που οι συντάκτες των λογιστικών καταστάσεων επιθυμούν. Αυτό έχει συχνά αναφερθεί ως το "μεγαλύτερο κόλπο μετά το Δούρειο Ίππο" (Griffiths, 1986).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

3.1 Σκοπός Εσωτερικού Ελέγχου

Ο βασικός σκοπός του εσωτερικού ελέγχου παρουσιάζεται αναλυτικά στο ελεγκτικό πρότυπο 1000 για την επαγγελματική εφαρμογή του από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών Ελλάδος. Με βάση αυτό, ο σκοπός του εσωτερικού ελέγχου κάθε επιχείρησης καθορίζεται από το συμβούλιο εσωτερικού ελέγχου που διαθέτει κάθε επιχείρηση και είναι εποπτικός μηχανισμός στους εν λόγω ελεγκτές έχοντας πάντα ως βάση τους άξονες του Διεθνούς Πλαισίου Επαγγελματικής Εφαρμογής, δηλαδή όλα τα στοιχεία που συνθέτουν τον κώδικα δεοντολογίας, τις αρχές εκτέλεσης και τα πρότυπα ελέγχου

<https://na.theiia.org/translations/PublicDocuments/IPPF-Standards-2017-Greek.pdf>

Σύμφωνα με τους Νεγκάκη και Ταχυνάκη, η αντικειμενική αποστολή της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου είναι να παρέχει εξειδικευμένες και επιστημονικά τεκμηριωμένες υπηρεσίες στη διοίκηση της επιχείρησης, προκειμένου να διασφαλίσει τη σωστή και αποτελεσματική εκτέλεση των αρμοδιοτήτων της. Αυτό περιλαμβάνει την παροχή αναλύσεων, εκτιμήσεων, συστάσεων και παρατηρήσεων σχετικά με τις λειτουργίες, τις συναλλαγές και τις δοσοληψίες της εταιρίας.

Σύμφωνα με αυτό το σκεπτικό, ο σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι η προστασία των επιχειρηματικών συμφερόντων σε όλο το φάσμα των εταιρικών εργασιών, δηλαδή η διασφάλιση ότι οι αποφάσεις και οι διεργασίες που αυτές συνεπάγονται κινούνται με γνώμονα μόνο το συμφέρον της επιχείρησης. Αυτό σημαίνει ότι η πρακτική εσωτερικού ελέγχου έχει άμεση διασύνδεση με τα στελέχη της οντότητας, δηλαδή συμβάλλει στην αποτελεσματικότητα του έργου διοίκησης ώστε οι αποφάσεις να έχουν την αναμενόμενη εκτέλεση που επιθυμείτε. Σε αυτό το πνεύμα, ο εσωτερικός έλεγχος ενισχύει την εταιρική διακυβέρνηση, όπως έχει ήδη αναφερθεί, ενώ το παραγόμενο έργο διευκολύνει και αναπροσαρμόζει το αντίστοιχο έργο της διοίκησης (Βασιλείου etal, 2017)

Από εκεί και πέρα ένας ακόμη σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι η εξασφάλιση ότι όλα τα συστήματα πληροφορικής και πληροφόρησης διαθέτουν τους απαραίτητους μηχανισμούς ασφαλείας, που θα εντοπίσουν τις παραλείψεις και τα σφάλματα ώστε να ελαχιστοποιήσουν τον επιχειρηματικό κίνδυνο που αυτά επιφέρουν. Στην κατεύθυνση αυτή εντάσσονται και περιπτώσεις απάτης και δόλου, που στοχεύουν στο να βλάψουν τον οικονομικό οργανισμό με κάθε τρόπο και να τον αποκλίνουν από τους εταιρικούς του στόχους. Για να μην υπάρχουν λοιπόν χαμηλές προσδοκίες από την ποιότητα έργου των εσωτερικών ελεγκτών και μάλιστα στα ανωτέρω θέματα αναφοράς, έρευνες απέδειξαν ότι όσο πλησιέστερα στη δομή και στο περιεχόμενο της εταιρικής διακυβέρνησης κινείται ο εσωτερικός έλεγχος, τόσο δύναται να βελτιωθεί και να συμβάλει στη συνολική αξία της επιχείρησης, χωρίς να ακολουθεί μόνο οδηγίες από τους διάφορους θεσμούς όπως γίνεται έως τώρα (Chambers, Odar, 2015)

Το τελευταίο αιτιολογεί μια ακόμη διάσταση του εσωτερικού ελέγχου, αυτού του σκοπού διασφάλισης της ορθής και ορθολογικής διαχείρισης των περιουσιακών της στοιχείων. Από τις πιο καίριας σημασίας επιδιώξεις του εσωτερικού ελέγχου είναι η πιστοποίηση προς τους μετόχους ότι τα ιδιόκτητα κονδύλια και στοιχεία μιας οντότητας χρησιμοποιούνται στα πλαίσια του συνετού επιχειρηματία και δεν γίνεται ούτε κατάχρηση ούτε καταστρατήγηση. Αυτός είναι ο πυρήνας σχεδιασμού όλου του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και εκτείνεται από τα χαμηλά προς τα ανώτερα ιεραρχικά κλιμάκια ώστε να αποφευχθεί η σπατάλη υλικών και άυλων πόρων σε κάθε καθημερινή δραστηριότητα. Άλλωστε, έρευνες επιβεβαίωσαν ότι εκτός από την ελαχιστοποίηση των κινδύνων απάτης, οι μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου λειτουργούν επίσης ως αποτρεπτικός παράγοντας για την απάτη, αποτρέποντας την κακή διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων. (Corametal, 2008)

Όπως γίνεται κατανοητό από τα προαναφερθέντα προκύπτει ότι μια ακόμη βασική προσέγγιση του Εσωτερικού Ελέγχου που ανακύπτει από την επαλήθευση της σωστής χρήσης των περιουσιακών στοιχείων είναι η επάρκεια, η αλήθεια και η δίκαιη απεικόνιση των λογιστικών δεδομένων είτε αυτό αφορά αρχεία είτε χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Ο έλεγχος προς αυτή την κατεύθυνση είναι αμιγώς οικονομικός και διασφαλίζεται η αξιοπιστία των λογιστικών αρχείων προς κάθε χρήστη που επιθυμεί να λάβει αποφάσεις βασιζόμενος στην πληροφόρηση αυτή. Σε αυτό το σημείο, αξίζει να τονιστεί ότι άλλες έρευνες επεσήμαναν τη σημασία της απευθείας λογοδοσίας των εσωτερικών ελεγκτών στην εκάστοτε Επιτροπή Εσωτερικού Ελέγχου και όχι στους ανωτέρω ιεραρχικά, διότι με αυτό τον τρόπο παρέχεται

μεγαλύτερη προστασία από όποια δόλια συμπεριφορά, γνωστοποιώντας την σε υπεύθυνους επιπέδου διοίκησης που μπορούν να διασφαλίσουν άμεσα την φερεγγυότητα των λογιστικών καταστάσεων (James, 2003)

Από τα παραπάνω γίνεται καταληπτό ότι η βασική πρόθεση του εσωτερικού ελέγχου είναι να διαπιστώσει εάν όλα τα τμήματα μιας επιχείρησης και το έμπυχο δυναμικό συμμορφώνονται με τους εσωτερικούς κανονισμούς, τον κώδικα επαγγελματικής ηθικής και κυρίως τους στόχους που η διοίκηση έχει θέσει πάντα σε συνάρτηση με τα συμφέροντα των μετόχων. Η βασική δηλαδή επιδίωξη είναι διαβεβαιωτική ότι όλες οι δραστηριότητες που πραγματοποιούνται καθημερινά σε μία οντότητα ως αποτέλεσμα των αποφάσεων που λαμβάνονται κινούνται με άξονα το οικονομικό συμφέρον του οργανισμού. Στη λογική αυτή, σε περιπτώσεις που εντοπίζονται αποκλίσεις, ο εσωτερικός έλεγχος καλείται να λάβει διορθωτικά μέτρα ώστε και πάλι όλες οι γραμμές στο εσωτερικό περιβάλλον να κινούνται με γνώμονα τα οφέλη της επιχείρησης (Morgan, 1980)

3.2 Χαρακτηριστικά Εσωτερικού Ελέγχου

Ο ρόλος του εσωτερικού ελεγκτή συνδέθηκε ιστορικά με αυτόν της αστυνόμευσης, με τους ελέγχους λογιστικού χαρακτήρα να αποτελούν την κύρια ευθύνη. Στις μέρες μας έχει μεταβληθεί δραστικά η αποστολή του εσωτερικού ελέγχου, έχοντας ήδη προσθέσει στην ομάδα του, ελέγχους εκτός από τους αμιγώς οικονομικούς και παραδοσιακούς.

Ο σκοπός της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου είναι να παρέχει εξειδικευμένες και υψηλού επιπέδου υπηρεσίες στη διοίκηση μέσω της συνεχούς αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι αυτός ο έλεγχος δεν πρέπει να περιορίζεται σε συγκεκριμένα θέματα, αλλά πρέπει να καλύπτει όλες τις δραστηριότητες της επιχείρησης. Επομένως, πρέπει να διακρίνουμε τόσα είδη ελέγχου, όσες είναι και οι διάφορες δραστηριότητες. Η ανάλυση όλων αυτών των ειδών ελέγχου γίνεται όλο και πιο δύσκολη. Προκειμένου να παρουσιαστούν κάποια γενικά χαρακτηριστικά των

εσωτερικών ελέγχων, συνήθως κρίνεται απαραίτητη η κατάταξη του συνόλου τους σε κάποιες μεγάλες κατηγορίες.

Με βάση τη φύση των ελέγχων που διενεργούνται από την υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου στις μέρες μας, διακρίνονται τα ακόλουθα:

- **Οικονομικοί έλεγχοι**

Οι οικονομικοί έλεγχοι αφορούν την αξιολόγηση των οικονομικών δραστηριοτήτων των μονάδων, όπως αυτές καταγράφονται και παρουσιάζονται σύμφωνα με τις αρχές της λογιστικής. Κύριο ενδιαφέρον αποτελεί η αξιοπιστία, η ορθότητα και η ακρίβεια των λογιστικών και οικονομικών πληροφοριών που παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης. Οι ελεγκτές που εκτελούν αυτούς τους ελέγχους πρέπει να έχουν επαρκή κατανόηση σε θέματα λογιστικής, ελέγχου και των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (Καρτάλης, 2010).

- **Λειτουργικοί έλεγχοι**

Οι λειτουργικοί έλεγχοι αφορούν την σφαιρική εξέταση των διάφορων λειτουργιών μιας επιχείρησης, με στόχο να αξιολογήσουν την επάρκεια και την αποτελεσματικότητά τους σε σχέση με τους επιδιωκόμενους στόχους. Αυτοί οι έλεγχοι εστιάζουν στις διάφορες λειτουργίες των διαδικασιών και τον τρόπο λειτουργίας του συστήματος διοίκησης, με έμφαση στη λειτουργία και την αξιολόγηση της οργανωτικής δομής του υπάρχοντος συστήματος. Επιπλέον, εξετάζουν την επάρκεια των πόρων που έχουν ανατεθεί για τις δραστηριότητες και την αποτελεσματική παραγωγή της επιχείρησης (Κ. Καραμάνης). Αυτοί περιλαμβάνουν τον έλεγχο λειτουργιών όπως παραγωγή, προσωπικό, έρευνα, διαφήμιση κ.λπ.

- **Έλεγχοι συμμόρφωσης**

Οι έλεγχοι συμμόρφωσης αποβλέπουν στην αξιολόγηση της ποιότητας και της καταλληλότητας των πρακτικών, των πολιτικών και των διαδικασιών που ακολουθεί μια επιχείρηση για να είναι σύμφωνη με τους ισχύοντες νόμους, τις αρχές και τους κανονισμούς. Εκτός από το υποχρεωτικό, υπάρχει επίσης ένα ευέλικτο ρυθμιστικό πλαίσιο (Soft Law), που αποτελείται συνήθως από πρότυπα, κατευθυντήριες γραμμές και βασικές αρχές.

- **Διοικητικοί έλεγχοι**

Οι διοικητικοί έλεγχοι, γνωστοί επίσης ως διαχειριστικοί έλεγχοι, έχουν ευρύτερους στόχους. Αξιολογούν τη συνολική αποτελεσματικότητα, οργάνωση, συνεργασία και επικοινωνία της επιχείρησης. Στους διοικητικούς ελέγχους, τα ποιοτικά δεδομένα έχουν μεγαλύτερη σημασία από τα ποσοτικά. Με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές και τους στόχους που έχουν τεθεί, αξιολογούν τον τρόπο που η διοίκηση της μονάδας διαχειρίζεται και ελέγχει τους κινδύνους. Μέσω αυτής της διαδικασίας, οι διοικούντες την επιχείρηση διασφαλίζουν ότι η στρατηγική εφαρμόζεται αποτελεσματικά και αποδοτικά. Συνολικά, οι διοικητικοί έλεγχοι συνεισφέρουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της παραγωγικότητας και της οικονομικότητας.

- **Έλεγχοι πληροφοριακών συστημάτων**

Οι έλεγχοι πληροφοριακών συστημάτων επιτελούν τον κρίσιμο ρόλο για τις σημερινές επιχειρήσεις καθώς επικεντρώνονται στη διασφάλιση της ασφάλειας, εμπιστευτικότητας, ακεραιότητας και διαθεσιμότητας των πληροφοριών. Λόγω της αυξανόμενης εξάρτησης των σύγχρονων επιχειρήσεων από εφαρμογές λογισμικού, αυτές οι διαβεβαιώσεις είναι ζωτικής σημασίας, καθώς σχεδόν όλες οι στρατηγικές αποφάσεις βασίζονται στην ηλεκτρονική επεξεργασία δεδομένων. Επιπλέον, αυτοί οι έλεγχοι ελαχιστοποιούν επίσης τις καταστροφές των σφαλμάτων, του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο και των παραβιάσεων της ασφάλειας που σχετίζονται με τη χρήση της τεχνολογίας από οργανισμούς.

3.3 Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου

Ο Εσωτερικός Έλεγχος ως εργασία υπάγεται στο πεδίο του Διεθνούς Πλαισίου Επαγγελματικής Εφαρμογής όπως ορίζεται από το εγχειρίδιο διεθνών προτύπων για την επαγγελματική εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου με αρμόδια αρχή το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών Ελλάδος. Πρόκειται για ένα οδηγό στην ουσία με κατευθυντήριες κατευθύνσεις ως προς τον τρόπο άσκησης του εσωτερικού ελέγχου, ο οποίος όμως συνάμα υπάγεται στους διεθνείς κανόνες επαγγελματικής συμπεριφοράς.

Ένας από τους στόχους των διεθνών προτύπων εσωτερικού ελέγχου είναι να καθοδηγήσουν τους ασκούντες την εποπτεία σε ένα καθορισμένο πλαίσιο εργασίας που θα εξασφαλίσει ποιότητα και αποτελεσματικότητα στο παραγόμενο έργο τους. Τα πρότυπα εσωτερικού ελέγχου διαβεβαιώνουν την επάρκεια και νομιμότητα των διαδικασιών εφόσον τηρούνται, προκειμένου να υπάρχει η απαραίτητη διασφάλιση σε κάθε οντότητα ότι το ελεγκτικό έργο παράγαγε τα αποτελέσματα που του ζητήθηκαν.

Το εσωτερικό σύστημα ελέγχου λειτουργεί στα πλαίσια που έχουν ορίσει τα διοικητικά στελέχη της εταιρείας και αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι όλων των δραστηριοτήτων της. Το διοικητικό στέλεχος της εταιρείας πρέπει να εγκρίνει την ιδρυτική πράξη σύστασης του τμήματος, καθώς και να καθορίσει την εξουσία και την ευθύνη του εσωτερικού ελεγκτή. Είναι αναγκαίο, ωστόσο, όλα αυτά να συμπίπτουν με τα διεθνή πρότυπα επαγγελματικής πρακτικής στον εσωτερικό έλεγχο, την ισχύουσα νομοθεσία, την επιστήμη και τις κατοχυρωμένες πρακτικές.

Σύμφωνα με τους κανονισμούς διαχείρισης και λειτουργίας της εταιρείας, το τμήμα εσωτερικού ελέγχου φέρει την ευθύνη για τον καθορισμό των στόχων της λειτουργίας του. Επισημαίνει την απόλυτη εξουσία και δικαιοδοσία του εσωτερικού ελεγκτή, και διευκρινίζει ότι αυτός δεν φέρει ευθύνη για την εγκυρότητα ή ποιότητα των συναλλαγών και των δοσοληψιών που ελέγχει. Έχει αναπτυχθεί μια σειρά προτύπων από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών για τον προσδιορισμό και την αξιολόγηση της εργασίας των υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου. Αυτά τα πρότυπα περιγράφουν τη φύση, την έκταση και τον στόχο των υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου και μπορούν να παρέχουν μια γενική εικόνα στους ενδιαφερόμενους φορείς σχετικά με τις αναμενόμενες αποδόσεις από αυτόν τον έλεγχο.

Τα πρότυπα συνολικά αποτελούν δύο κατηγορίες, που αφορούν: (α) τα χαρακτηριστικά και (β) την εκτέλεση του ελέγχου, και εφαρμόζονται σε όλες τις υπηρεσίες του εσωτερικού ελέγχου. Τα πρώτα επικεντρώνονται στα χαρακτηριστικά των οργανισμών και των ατόμων που δραστηριοποιούνται στον εσωτερικό έλεγχο. Τα δεύτερα αναλύουν τη φύση των υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου και καθορίζουν ποιοτικά κριτήρια για την αξιολόγησή τους.

Τα πέντε γενικά πρότυπα διεξαγωγής εσωτερικού ελέγχου εστιάζουν σε έννοιες και ορισμούς που σχετίζονται κυρίως με τον ρόλο και την προσωπικότητα του εσωτερικού ελεγκτή, δηλαδή:

1. Στην ανεξαρτησία και την αντικειμενικότητα του εσωτερικού ελεγκτή από τις δραστηριότητες της επιχείρησης.
2. Στην κατάλληλη επαγγελματική κατάρτιση του εσωτερικού ελεγκτή.
3. Στο περιβάλλον εντός του οποίου λειτουργεί ο εσωτερικός ελεγκτής.
4. Στην ποιότητα των διαδικασιών που υιοθετεί ο εσωτερικός ελεγκτής.
5. Στη διοίκηση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου.

Ανεξαρτησία

Σύμφωνα με το επαγγελματικό πρότυπο 1110, η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελεγκτή από τις δραστηριότητες που ελέγχει είναι απαραίτητη. Μόνο με αυτόν τον τρόπο μπορεί να διεξαγάγει έναν έλεγχο βασισμένο σε αμερόληπτες αποφάσεις. Η διασφάλιση της ανεξαρτησίας επιτυγχάνεται μέσω της οργανωτικής διάρθρωσης του τμήματος εσωτερικού ελέγχου και της αντικειμενικότητας.

Συγκεκριμένα,

- Η οργανωτική διάρθρωση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου πρέπει να είναι επαρκής ώστε να επιτρέπει την αποτελεσματική λειτουργία του. Η υποστήριξη της ανώτατης διοίκησης είναι προϋπόθεση για την ανεμπόδιστη άσκηση των καθηκόντων των εσωτερικών ελεγκτών.
- Ο εσωτερικός ελεγκτής και οι υπό την επίβλεψή του πρέπει να εκτελούν τα καθήκοντά τους με αντικειμενικότητα. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να λαμβάνουν υπόψη διάφορες απόψεις, χωρίς όμως να θίγεται η ποιότητα της δουλειάς τους. Ενδέχεται να είναι δύσκολο να επιτευχθεί πλήρης ανεξαρτησία, δεδομένου ότι ο εσωτερικός ελεγκτής αποτελεί προσωπικό της εταιρείας. Το πρότυπο ωστόσο επιβάλλει να επικρατεί πάντα η αντικειμενικότητα στο έργο του.
- Σύμφωνα με το διεθνές επαγγελματικό πρότυπο 1130 (Παρεμπόδιση Ανεξαρτησίας ή Αντικειμενικότητας), αν η ανεξαρτησία ή η αντικειμενικότητα υπονομεύεται, είτε πραγματικά είτε στην πράξη, πρέπει να υπάρξει κοινοποίηση αυτού του γεγονότος στα αρμόδια όργανα. Ο τρόπος της κοινοποίησης θα εξαρτηθεί από τον τύπο του εμποδίου.
(https://www.hiia.gr/images/pgallery/Standards/Standard_Greek_2017_portrait.pdf)

Επαγγελματική Κατάρτιση

Σύμφωνα με το επαγγελματικό πρότυπο 1200, ο εσωτερικός ελεγκτής υποχρεούται να παρέχει τις υπηρεσίες του με την αναγκαία επαγγελματική προσοχή. Αυτό συμπεριλαμβάνει τα εξής:

- **Στελέχωση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου.** Αυτό σημαίνει ότι το τμήμα πρέπει να έχει επαρκή προσωπικό με υψηλό επίπεδο τεχνογνωσίας και εκπαίδευσης, έτσι ώστε να εκτελεί αποτελεσματικά το έργο του (πρότυπα 1210 και 1220).
- **Εποπτεία.** Η συνεχής παρακολούθηση του έργου των ατόμων που συνεργάζονται με τον εσωτερικό ελεγκτή αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την αποτελεσματική λειτουργία του τμήματος εσωτερικού ελέγχου. Αυτή η διαδικασία καλύπτει τον προγραμματισμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση του ελεγκτικού έργου.
- **Συμμόρφωση με τον κώδικα δεοντολογίας.** Ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να λειτουργεί με βάση τις αρχές του κώδικα δεοντολογίας που έχει οριστεί για τον σκοπό αυτόν. Πρέπει να τηρεί τα πρότυπα εντιμότητας, αντικειμενικότητας και επιμέλειας, μεταξύ άλλων.
- **Γνώση, δεξιότητες και εξειδίκευση.** Το πρότυπο 1250 επαναβεβαιώνει την ανάγκη γνώσης και εξειδίκευσης, προσεγγίζοντάς την από την πλευρά της ατομικής ευθύνης κάθε εσωτερικού ελεγκτή, ανεξαρτήτως των ευθυνών του διευθυντή εσωτερικού ελέγχου.
- **Ανθρώπινες σχέσεις και επικοινωνία.** Ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να διαθέτει δεξιότητες αποτελεσματικής επικοινωνίας, ώστε να μπορεί να αποδώσει αποτελεσματικά τους στόχους, τα αποτελέσματα και τις συστάσεις του ελέγχου (πρότυπο 1260).
- **Διαρκής κατάρτιση.** Ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να συνεχίζει την εκπαίδευσή του για να παραμένει αποτελεσματικός, ενημερωμένος για τις βελτιώσεις και τις εξελίξεις στα πρότυπα και τις τεχνικές ελέγχου (πρότυπο 1270).
- **Επαγγελματισμός και συνέπεια.** Ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να επιδεικνύει υψηλό βαθμό επαγγελματισμού και συνέπεια κατά την εκτέλεση του ελεγκτικού έργου (πρότυπο 1280).

Πλαίσιο Δραστηριοτήτων Εσωτερικού Ελέγχου

Ο εσωτερικός έλεγχος αποσκοπεί στο να εξετάσει και να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα και επάρκεια των διαδικασιών που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη των στόχων της εταιρείας. Σύμφωνα με το επαγγελματικό πρότυπο 1300, ο εσωτερικός έλεγχος πρέπει να επιβεβαιώσει κατά πόσον έχουν επιτευχθεί οι αντικειμενικοί στόχοι και οι επιδιώξεις της εταιρικής μονάδας. Ειδικότερα, στα πλαίσια των καθηκόντων του, ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να παρέχει εγγυήσεις για:

- Αξιοπιστία και ειλικρίνεια της παρεχόμενης πληροφόρησης. Αξιολογείται η ακρίβεια και αξιοπιστία των πληροφοριών που παρέχονται από τις οικονομικές και διοικητικές υπηρεσίες της εταιρείας. Επίσης, εξετάζονται τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την παρουσίαση, μέτρηση, ταξινόμηση και έκδοση αυτών των πληροφοριών.
 - Συμμόρφωση με οδηγίες, κανονισμούς, σχέδια δράσης και νόμους. Αξιολογείται κατά πόσον οι διαδικασίες της εταιρείας συμμορφώνονται με τις εκδοθείσες οδηγίες, τους κανονισμούς, τα σχέδια δράσης και τους νόμους, καθώς οι ενδεχόμενες παρεκκλίσεις μπορεί να επηρεάσουν σημαντικά τη λειτουργία της εταιρείας και την πληροφόρηση που παράγεται και χρησιμοποιείται.
 - Διασφάλιση περιουσιακών στοιχείων. Αξιολογείται η ακρίβεια και εγκυρότητα των μέσων καταγραφής των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας, με την επιβεβαίωση της ύπαρξής τους μέσω μετρήσεων ή άλλων εξίσου αξιόπιστων μεθόδων.
 - Οικονομική και αποτελεσματική διαχείριση των πόρων. Εκτιμάται κατά πόσον οι πόροι της εταιρείας χρησιμοποιούνται με οικονομία και αποτελεσματικότητα.
- Πλήρωση στόχων λειτουργίας. Αναλύεται κατά πόσον τα επιτευχθέντα αποτελέσματα είναι σύμφωνα με τους στόχους που έχουν τεθεί από την διοίκηση της εταιρείας.

Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου

Σύμφωνα με το επαγγελματικό πρότυπο, η εκτέλεση του ελεγκτικού έργου περιλαμβάνει τρία βασικά στάδια: τον σχεδιασμό, τον έλεγχο και την αξιολόγηση των πληροφοριών που συλλέγονται, με σκοπό την εκπόνηση και ανακοίνωση των αποτελεσμάτων και των συμπερασμάτων, καθώς και τον έλεγχο της συμμόρφωσης προς τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν. Συγκεκριμένα:

- Σχεδιασμός του ελεγκτικού έργου: Σύμφωνα με το επαγγελματικό πρότυπο 2200, πριν από την έναρξη κάθε ελέγχου, ο εσωτερικός ελεγκτής υποχρεούται να καταρτίσει λεπτομερές πρόγραμμα ελέγχου. Αυτό το πρόγραμμα καθορίζει τους στόχους του ελέγχου, τον πεδίο εφαρμογής, τη μεθοδολογία ελέγχου, καθώς και τον τρόπο καταγραφής των ευρημάτων.
- Αξιολόγηση της συλλεγόμενης πληροφορίας: Σύμφωνα με το επαγγελματικό πρότυπο 2320, ο εσωτερικός ελεγκτής συλλέγει, αναλύει, ερμηνεύει και κατατάσσει τις πληροφορίες που λαμβάνει, με σκοπό να υποστηρίξει τα αποτελέσματα του ελέγχου.
- Κοινοποίηση αποτελεσμάτων ελέγχου: Τα αποτελέσματα του ελέγχου πρέπει να αναφέρονται στη διοίκηση της εταιρείας μέσω μιας έκθεσης ελέγχου (σύμφωνα με το επαγγελματικό πρότυπο 2400). Πριν την τελική έκδοση, οι ελεγκτές πρέπει να συζητήσουν τα ευρήματα του ελέγχου με τη διοίκηση. Η έκθεση ελέγχου πρέπει να υποβάλλεται γραπτώς και να φέρει τις υπογραφές των ελεγκτών.
- Έλεγχοι συμμόρφωσης: Ο εσωτερικός ελεγκτής πραγματοποιεί ελέγχους επιβεβαίωσης, με σκοπό να επιβεβαιώσει κατά πόσον οι εμπλεκόμενοι τηρούν τις οδηγίες που αναφέρονται στις παρατηρήσεις του (σύμφωνα με το πρότυπο 2430).

Εποπτεία – Διοίκηση του Εσωτερικού Ελέγχου

Σύμφωνα με το επαγγελματικό πρότυπο 2340, ο επικεφαλής του τμήματος εσωτερικού ελέγχου, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, ακολουθεί τα εξής βήματα:

- Στόχοι, εξουσία, καθήκοντα: Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου είναι υπεύθυνος για τον καθορισμό των στόχων λειτουργίας του τμήματος, την οργανωτική διάρθρωση, τις αρμοδιότητές του και τα καθήκοντα των μελών της ομάδας, τα οποία πρέπει να

καταγράφονται γραπτώς. Οι κανονισμοί λειτουργίας πρέπει να έχουν την έγκριση της διοίκησης της εταιρείας.

- **Σχεδιασμός:** Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου αναπτύσσει σχέδια δράσης προκειμένου να εκπληρώσει τις ευθύνες του.
- **Αποφάσεις και οδηγίες:** Η καθοδήγηση και η διοίκηση του προσωπικού του τμήματος εσωτερικού ελέγχου πρέπει να γίνονται μέσω γραπτών αποφάσεων και οδηγιών που εκδίδει ο επικεφαλής. Επίσης, πρέπει να διασφαλίζεται ότι αυτές οι πολιτικές και διαδικασίες είναι γνωστές και αποδεκτές από το προσωπικό.
- **Διοίκηση προσωπικού:** Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου αναλαμβάνει την επιλογή, εκπαίδευση και καθοδήγηση του βοηθητικού προσωπικού του τμήματος. Στο πρόγραμμα ελέγχου πρέπει να περιλαμβάνεται η περιγραφή των εργασιών του κάθε ελεγκτή, η απαίτηση για τις αντίστοιχες δεξιότητες και ικανότητες, η παροχή καθοδήγησης και η αξιολόγηση της απόδοσής τους.
- **Συνεργασία με εξωτερικούς ελεγκτές:** Ο εσωτερικός ελεγκτής συνεργάζεται με τους εξωτερικούς ελεγκτές για να διασφαλίσει την αποτελεσματικότητα του ελέγχου. Η συνεργασία αυτή πρέπει να είναι συντονισμένη, προκειμένου να αποφεύγονται διπλές προσπάθειες και να εξασφαλίζεται ότι ο έλεγχος είναι πλήρης.
- **Ποιοτικός έλεγχος:** Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου αναπτύσσει και υλοποιεί ένα ειδικό πρόγραμμα αξιολόγησης του ελεγκτικού έργου του τμήματος. Τα πρότυπα διασφαλίζουν ότι πρέπει να υπάρχει βεβαίωση ότι η υπηρεσία συμμορφώνεται με τα πρότυπα διεξαγωγής του εσωτερικού ελέγχου που καθορίζονται από το τμήμα, καθώς και την ισχύουσα νομοθεσία (Νεγκάκης, Ταχυνάκης, 2017, σελ. 109-113).

3.4 Κώδικας Δεοντολογίας Εσωτερικών Ελεγκτών

Σύμφωνα με την ανάλυση των McNaughton και Rawling (2006), η δεοντολογία αναφέρεται ως ένα ηθικό σύστημα όπου οι ενέργειες θεωρούνται ηθικές όταν συμμορφώνονται με το καθήκον, ανεξαρτήτως των επιπτώσεων που μπορεί να έχουν για το άτομο που τις πραγματοποιεί, είτε ατομικά είτε σε γενικό επίπεδο. Η δεοντολογική προσέγγιση συχνά

εκφράζεται μέσω κωδικοποιημένων κανόνων, που καθορίζουν ποιες ενέργειες και συμπεριφορές είναι ηθικά αποδεκτές σε συγκεκριμένους επαγγελματικούς τομείς.

Όπως αναφέρει η Εθνική Αρχή Διαφάνειας, οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να συμπεριφέρονται αδιαφιλονίκητα ανά πάσα στιγμή και υπό κάθε περίπτωση. Ο ρόλος των ελεγκτών είναι κρίσιμος για την εξασφάλιση της αξιοπιστίας και της ακρίβειας των οικονομικών καταστάσεων. Είναι σημαντικό για τους ελεγκτές να διατηρούν υψηλό επίπεδο ακεραιότητας και επαγγελματισμού για να υποστηρίξουν την εμπιστοσύνη του κοινού στο έργο τους. Οποιαδήποτε ανεπάρκεια στη συμπεριφορά τους μπορεί να έχει εκτεταμένες συνέπειες, όχι μόνο όσον αφορά τη φήμη των ελεγκτών αλλά και για την ποιότητα και την εγκυρότητα του ελεγκτικού τους έργου. Επιπλέον, μπορεί να εκθέσει τόσο την υπηρεσία τους όσο και τον οργανισμό που εκπροσωπούν σε διάφορους κινδύνους. Ειδικότερα λόγω της ιδιαιτερότητας που έχει από μόνο του το αντικείμενο, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να συμπεριφέρονται και να λειτουργούν βάση των δεοντολογικών κανόνων. Αυτό συνεπάγεται ότι δεν γίνεται να δέχονται επιρροή από άλλους παράγοντες και να παίρνουν αποφάσεις στα πλαίσια του έργου τους, ακόμη και αν κινδυνεύουν με την απώλεια της εργασίας τους, πράγμα που μπορεί να συμβεί.

Σκοπός του Κώδικα Δεοντολογίας Εσωτερικών Ελεγκτών είναι να προωθήσει μια δεοντολογική νοοτροπία μεταξύ των Εσωτερικών Ελεγκτών και να εξασφαλίσει ένα πρότυπο εργασιακό περιβάλλον μέσω της λεπτομερούς περιγραφής των αρχών, των αξιών και των κανόνων που αφορούν την ηθική και επαγγελματική συμπεριφορά των Εσωτερικών Ελεγκτών, είτε εντός είτε εκτός της υπηρεσίας.

Ο Κώδικας Δεοντολογίας Εσωτερικού Ελέγχου συμπεριλαμβάνει δύο θεμελιώδη συστατικά στοιχεία: (α) τις Αρχές, που έχουν σχέση με τον τομέα δραστηριότητας και πρακτικής του Εσωτερικού Ελέγχου και (β) τους Κανόνες Συμπεριφοράς που πρέπει να εφαρμόζονται από τους Εσωτερικούς Ελεγκτές.

Αρχές του Κώδικα Δεοντολογίας

A. Αρχή της Ακεραιότητας

Η ακεραιότητα των Εσωτερικών Ελεγκτών εδραιώνει την εμπιστοσύνη και αποτελεί τη βάση για την αξιολόγηση των αποφάσεών τους.

B. Αντικειμενικότητα

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να δείχνουν υψηλό επίπεδο αντικειμενικότητας όταν συλλέγουν, αξιολογούν και μεταδίδουν πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία ή τη διαδικασία που ελέγχουν. Πρέπει να κρίνουν με δίκαιο τρόπο όλες τις σχετικές πτυχές, χωρίς να επηρεάζονται αναιτιολόγητα από τα δικά τους συμφέροντα ή τα συμφέροντα άλλων.

C. Αρχή της Εμπιστευτικότητας

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να σέβονται την αξία και την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών που λαμβάνουν, και να μην τις αποκαλύπτουν χωρίς την κατάλληλη έγκριση, εκτός αν υπάρχει νομική ή επαγγελματική υποχρέωση να το πράξουν.

D. Αρχή της Επάρκειας

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει να χρησιμοποιούν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και την εμπειρία που απαιτούνται για να παρέχουν υπηρεσίες Εσωτερικού Ελέγχου.

Κανόνες του Κώδικα Δεοντολογίας

1 Ακεραιότητα

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές πρέπει:

- Να εκτελούν τα καθήκοντά τους με ειλικρίνεια, προσοχή και υπευθυνότητα.
- Να συμμορφώνονται με τους νόμους και να πληροφορούν όπως απαιτείται από τη νομοθεσία.
- Να μην συμμετέχουν επίτηδες σε παράνομες δραστηριότητες ή πράξεις που θίγουν την αξιοπρέπειά τους ή την αξιοπρέπεια του φορέα.
- Να σέβονται και να συνεισφέρουν στους νόμιμους και ηθικούς σκοπούς του φορέα, όπως αυτοί καθορίζονται από την κείμενη νομοθεσία.

2 Αντικειμενικότητα

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές:

- Δεν θα συμμετέχουν σε οποιαδήποτε δραστηριότητα ή θα διατηρούν σχέσεις που μπορεί να αναστατώσουν ή να δημιουργήσουν αμφιβολίες για την αντικειμενική τους εκτίμηση. Αυτό περιλαμβάνει τις περιπτώσεις που μπορεί να υπάρξει σύγκρουση με τα συμφέροντα του φορέα.
- Δεν θα δεχτούν οτιδήποτε μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση την επαγγελματική τους αξιοπιστία.
- Θα ενημερώνουν για όλες τις σημαντικές πληροφορίες που τους ανακοινώνονται και που, εάν δεν διαβιβαστούν, μπορεί να παραπλανήσουν τα αποτελέσματα του ελέγχου.

3 Εμπιστευτικότητα

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές:

- Χρησιμοποιούν με σύνεση και προστατεύουν τις πληροφορίες που αποκτούν κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.
- Αποφεύγουν τη χρήση πληροφοριών για προσωπικό όφελος ή τρόπο που αντίκειται στο νόμο ή είναι επιβλαβής για τους νόμιμους και ηθικούς στόχους του φορέα.
- Τηρούν τα προβλεπόμενα στον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων (ΕΕ) 2016/679 και τον νόμο 4624/2019.

4 Επάρκεια

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές:

- Αναλαμβάνουν μόνο εκείνα τα καθήκοντα για τα οποία διαθέτουν τις απαιτούμενες γνώσεις και εμπειρίες.

- Παρέχουν υπηρεσίες Εσωτερικού Ελέγχου, λαμβάνοντας υπόψη τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου.
- Συνεχώς βελτιώνουν την επάρκεια, την αποτελεσματικότητα και την ποιότητα των υπηρεσιών τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΔΙΚΛΙΔΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

4.1. Ορισμός Δικλίδων Ασφαλείας Εσωτερικού Ελέγχου

Το εσωτερικό σύστημα ελέγχου αποτελείται από μηχανισμούς ελέγχου και δικλίδες ελέγχου (internal controls) που σκοπεύουν στο να διασφαλίσουν την απρόσκοπτη λειτουργία της εταιρίας. Ειδικότερα, οι εσωτερικοί έλεγχοι δρουν με τρεις τρόπους: οργανωτικά, προληπτικά και κατασταλτικά.

Συγκεκριμένα:

- Οι οργανωτικές δικλίδες αφορούν την βασική δομή και οργάνωση των δραστηριοτήτων της εταιρίας, εξετάζοντας τις εσωτερικές διαδικασίες λειτουργίας, όπως τους στόχους, τους κανονισμούς προσωπικού, τα συστήματα διασφάλισης ποιότητας, κ.λπ.
- Οι προληπτικές δικλίδες αφορούν τον εντοπισμό πιθανών σφαλμάτων ή ατυχημάτων στην κανονική λειτουργία της εταιρίας.
- Οι κατασταλτικές δικλίδες αφορούν την παρέμβαση του εσωτερικού ελέγχου σε περιπτώσεις που ανιχνεύονται αποκλίσεις από την κανονική λειτουργία της εταιρίας, καθώς και τα μέτρα που μπορούν να ληφθούν για να αντιμετωπιστούν.

Οι δικλίδες εσωτερικού ελέγχου πρέπει να είναι κατανοητές και αποδεκτές από όλο το προσωπικό της εταιρίας και να διακρίνονται από σαφήνεια, πληρότητα, αντικειμενικότητα και εγκυρότητα προκειμένου να επιτύχουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Οι δικλίδες εσωτερικού ελέγχου διακρίνονται σε γενικές και εξειδικευμένες ανάλογα με το εύρος και το πεδίο εφαρμογής του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

4.2. Σκοπός Δικλίδων Ασφαλείας

Γενικές δικλίδες ασφαλείας

Οι γενικές δικλίδες ασφαλείας αποσκοπούν:

- 1) Στη γενική οργανωτική δομή της εταιρίας, συμπεριλαμβανομένων πολιτικών και διαδικασιών για την επιλογή και εφαρμογή αποφάσεων σε κατάλληλα επίπεδα ευθύνης, καθώς και θεμάτων σχετικά με το προσωπικό και τον τρόπο διαχείρισης των ευθυνών.

Ειδικότερα, οι ακόλουθες αρχές θα πρέπει να τηρούνται:

- Η οργανωτική δομή να είναι προσαρμοσμένη στο μέγεθος και τη φύση των εργασιών της εταιρίας.
- Όλοι οι εργαζόμενοι να φέρονται υπεύθυνα για τις ενέργειές τους.
- Οι ρόλοι, οι ευθύνες και τα δικαιώματα των στελεχών να είναι σαφώς καθορισμένα.
- Τα καθήκοντα να μοιράζονται έτσι ώστε να αποφεύγεται η συγκέντρωση των τριών βασικών λειτουργιών (εξουσιοδότηση, λογιστική αναφορά και προστασία) σε ένα άτομο.
- Οι εργαζόμενοι να έχουν τα απαραίτητα προσόντα και γνώσεις για τα καθήκοντά τους και να λαμβάνουν εκπαίδευση πριν αναλάβουν νέες ευθύνες.
- Η επικοινωνία ανάμεσα στα διάφορα τμήματα πρέπει να είναι αρκετά ενεργή, ώστε να εξασφαλίζεται η έγκαιρη και σαφής μεταβίβαση των οδηγιών από τη διοίκηση και των παραγόμενων πληροφοριών.
- Η κατανομή των καθηκόντων πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο που να αποτρέπει τον συγχρωτισμό των τριών βασικών λειτουργιών - δηλαδή, την απονομή εξουσιοδοτήσεων, τη λογιστική αναφορά και τη διαφύλαξη - στο ίδιο άτομο.

- 2) Την οργανωτική δομή των υπηρεσιών που παρέχουν και διεκπεραιώνουν υπηρεσίες οικονομικής φύσεως, χρειάζεται να ληφθούν τα ακόλουθα μέτρα:

- Να διενεργούνται αναλύσεις σε προϋπολογιστική και πραγματική βάση με σκοπό τον εντοπισμό πιθανών αποκλίσεων.
- Να δημιουργούνται τακτικά οικονομικές αναφορές ανά τομέα ευθύνης, στις οποίες θα τονίζονται και εξηγούνται τυχόν προκύπτοντα προβλήματα.
- Να υιοθετούνται διαδικασίες σύγκρισης των οικονομικών δεδομένων με εκείνα που παρέχονται από ανεξάρτητες πηγές (π.χ. οικονομικές υπηρεσίες, τμήμα παραγωγής κ.λπ.).

- Να προσλαμβάνονται στα οικονομικά τμήματα κατάλληλα καταρτισμένα και αξιόπιστα άτομα.
- Να εφαρμόζονται και να καθιερώνονται κατάλληλες λογιστικές αρχές και διαδικασίες, οι οποίες θα αναγράφονται σε εγχειρίδια.

3) Την προστασία και διασφάλιση των περιουσιακών στοιχείων της εταιρίας και των πελατών της ή λοιπών τρίτων. Συγκεκριμένα, θα πρέπει:

- Να εφαρμόζονται στο πλαίσιο των ελεγκτικών διαδικασιών εγγυήσεις για την προστασία της περιουσίας των μετόχων της εταιρίας.
- Να διασφαλίζεται η αξιοπιστία των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- Να υπάρχει περιορισμός πρόσβασης στους χώρους φύλαξης των περιουσιακών στοιχείων, ενώ η πρόσβαση στα αρχεία φύλαξης θα πρέπει να επιτρέπεται μόνο σε εξουσιοδοτημένα άτομα.
- Η αποθήκευση των κινητών αξιών θα πρέπει να πραγματοποιείται σε ασφαλείς χώρους με δυνατότητα πρόσβασης που απαιτεί τη σύμπραξη τουλάχιστον δύο ατόμων.
- Η μεταφορά από και προς την εταιρία θα πρέπει να γίνεται υπό λήψη κατάλληλων μέτρων ασφαλείας.
- Θα πρέπει να υπάρχουν αντίγραφα ασφαλείας (back-up files) που φυλάσσονται σε τοποθεσίες εκτός της εταιρίας.
- Επιπρόσθετα, είναι απαραίτητο να υπάρχει επαρκής ασφαλιστική κάλυψη για τη φύλαξη και τη μεταφορά των περιουσιακών στοιχείων.

Οι εξειδικευμένες Δικλίδες Ασφαλείας

Οι εξειδικευμένες Δικλίδες Ασφαλείας αποσκοπούν στην: α) εξασφάλιση της απαιτούμενης εξουσιοδότησης για πρόσβαση, (β) διασφάλιση της σωστής λογιστικής απεικόνισης, και (γ) παροχή επαρκής προστασίας των περιουσιακών στοιχείων.

Η επιλογή αυτών των διαδικασιών και ενεργειών ως δικλίδες ασφαλείας εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως το κόστος λειτουργίας τους, ενδεχόμενες παρενέργειες της εφαρμογής τους, το επιθυμητό επίπεδο ασφαλείας, κ.λπ. Επιπλέον, πρέπει να ληφθεί υπόψη η πιθανότητα επικάλυψης του κινδύνου από άλλες παρόμοιες διαδικασίες. Είναι, συνεπώς,

εμφανές ότι η επιλογή των συγκεκριμένων δικλίδων ασφαλείας που αναφέρονται παραπάνω δεν είναι εύκολη απόφαση, καθώς πρέπει πάντοτε να διατηρείται ισορροπία ανάμεσα στο "κόστος του ελέγχου" και την "ζημία" που ενδέχεται να προκύψει από τον περιορισμό ορισμένων ελεγκτικών διαδικασιών (Νεγκάκης, Ταχυνάκης, 2017, σελ.123-125).

4.3. Η Ανατομία Του Συστήματος Δικλίδων Ασφαλείας

1. Περιβάλλον δικλίδων (control environment)
2. Αξιολόγηση κινδύνων (risk assessment)
3. Δραστηριότητες δικλίδων (control activities)
4. Πληροφόρηση και επικοινωνία (information & communication)
5. Παρακολούθηση (monitoring)

1. Το περιβάλλον των δικλίδων:

- Αποτελεί την βάση του συστήματος δικλίδων
- Περιλαμβάνει τους κανόνες συμπεριφοράς και λειτουργίας, καθώς και την αναγνώριση της σημασίας τους
- Διαμορφώνει το γενικό κλίμα και τις προϋποθέσεις για πειθαρχία και αποτελεσματική λειτουργία
- Προβάλλει τον "τόνο στην κορυφή" ("the tone at the top")
- Σχετίζεται άμεσα με τη λειτουργία και τη διακυβέρνηση της εταιρίας

Συστατικά περιβάλλοντος δικλίδων:

- Στάση και αντίληψη της διοίκησης
- Κανόνες λειτουργίας
- Κουλτούρα και αξίες (ακεραιότητα, δεοντολογία, αξιοκρατία, κλπ)

- Πολιτική και κανόνες ανθρωπίνων πόρων
- Όρια και κανόνες εκχώρησης ευθύνης και ανάθεσης αρμοδιοτήτων
- Τύπος οργάνωσης (συγκεντρωτική ή αποκεντρωτική δομή, αριθμός θυγατρικών ή υποκαταστημάτων)

Ιδιαίτερη προσοχή σε:

- Ύπαρξη κινήτρων που αντιστρατεύονται διακηρυγμένους στόχους και αξίες, ή τη λειτουργία δικλίδων
- Λειτουργία του Διοικητικού Συμβουλίου ή της Επιτροπής Ελέγχου:
 - i. Ανεξαρτησία από την εκτελεστική διοίκηση.
 - ii. Απρόσκοπτη ροή της πληροφόρησης.
 - iii. Αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων.

2. Αξιολόγηση κινδύνων και επιπτώσεων

- Ταυτοποίηση, αξιολόγηση και μέτρηση
- Λήψη μέτρων αντιμετώπισης
- Συνάρτηση με 3 κατηγορίες στόχων:
 - ◆ Στόχοι λειτουργιών
 - ◆ Στόχοι χρηματοοικονομικής πληροφόρησης
 - ◆ Στόχοι συμμόρφωσης
- Ανάλυση επιχειρηματικών στόχων:
 - ◆ Υπέρτατοι στόχοι και αποστολή
 - ◆ Στόχοι επιμέρους δραστηριοτήτων
 - ◆ Κρίσιμοι παράγοντες επιτυχίας

3. Δραστηριότητες δικλίδων (control activities)

- Αποτελούν το σύνολο των πολιτικών, ενεργειών, διαδικασιών, μηχανισμών και μέτρων που υιοθετούνται για την πλήρη εφαρμογή των αποφάσεων της διοίκησης σχετικά με τη διαχείριση κινδύνων, τη λειτουργία των δικλίδων και την κατάρτιση των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων.
- Ταξινόμηση δικλίδων κατά είδος

- i. Λειτουργικές
- ii. Χρηματοοικονομική πληροφόρηση
- iii. Συμμόρφωση
- Ιεραρχική ταξινόμηση δικλίδων
 - a) Δικλίδες ανώτατης διοίκησης
 - b) Δικλίδες διαδικασιών
 - i. Γενικές δικλίδες
 - ii. Δικλίδες εφαρμογών

- a) Δικλίδες ανώτατης διοίκησης
 - (a) Ανασκόπηση πορείας επιδόσεων
 - (b) Άμεση διεύθυνση δραστηριοτήτων
- b) Δικλίδες διαδικασιών
 - (a) Γενικές δικλίδες
 - (i) Σχεδιασμός
 - (ii) Οργάνωση
 - (iii) Διοίκηση μιας διαδικασίας
 - (b) δικλίδες εφαρμογής
 - i. Επεξεργασία πληροφοριών
 - ii. Εξουσιοδότηση/ έγκριση
 - iii. Δημιουργία εγγράφων και τεκμηρίωση
 - iv. Ανεξάρτητη επιβεβαίωση
 - v. Φυσικοί έλεγχοι (π.χ. περιορισμός πρόσβασης)

4. Σύστημα πληροφόρησης και επικοινωνίας

- Επεξεργάζεται, οργανώνει και μεταβιβάζει τόσο χρηματοοικονομικές όσο και μη χρηματοοικονομικές πληροφορίες και δεδομένα εντός και εκτός της επιχείρησης. Αυτό γίνεται με τρόπο ώστε να είναι σε κατάλληλη μορφή και να παρέχονται έγκαιρα για τη λήψη αποφάσεων και τη διοίκηση της επιχείρησης. Οι πληροφορίες διαβιβάζονται:
 - ◆ Προς ανώτερα ιεραρχικά κλιμάκια

- ◆ Προς διάφορα αρμόδια τμήματα
- ◆ Προς κατώτερα ιεραρχικά κλιμάκια

Λογιστικό πληροφοριακό σύστημα:

- Σχεδιασμός, μέθοδοι και αρχές για εντοπισμό, συγκέντρωση, καταχώρηση, ταξινόμηση, και ανάλυση πληροφοριακών δεδομένων
- Μέθοδοι και αρχές κατάρτισης και παρουσίασης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Ζητούμενα πληροφόρησης και επικοινωνίας:

- Δημιουργία ελεγκτικής αλυσίδας
- Διασφάλιση λογοδοσίας και υπευθυνότητας για τη διοίκηση και το προσωπικό
- Δημιουργία συνθηκών διαφάνειας
- Διευκρίνιση ρόλων και αρμοδιοτήτων
- Δημιουργίας διαύλων επικοινωνίας μεταξύ:
 - Ιεραρχικών κλιμακίων
 - Εκτελεστικής διοίκησης και επιτροπών διακυβέρνησης(ΔΣ, Επιτροπή Ελέγχου)

5. Παρακολούθηση

- Περιοδική αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας και της πληρότητας των δικλίδων
- Αίτια προβλημάτων:
 - Αδράνεια, εφησυχασμός, περικοπή δαπανών, έλλειψη εκπαίδευσης, κλπ
 - Αλλαγή συνθηκών περιβάλλοντος (εμφάνιση νέων κινδύνων ή έκλειψη παλαιών, αλλαγή κόστους λειτουργίας δικλίδων, κλπ).

4.4. Περιορισμοί

Οι κυριότερες προϋποθέσεις που δημιουργούν περιορισμούς στην λειτουργία των δικλίδων ειδικότερα των ανωτάτων διοικητικών επιπέδων είναι **(Καραμάνης, 2008 : 432-433)**

:

- I. Έλλειψη αποτελεσματικής επικοινωνίας: Ανεπαρκής ή ανεπιτυχής επικοινωνία των στόχων και της αποστολής της επιχείρησης προς το προσωπικό σε όλα τα επίπεδα δημιουργεί δυσκολίες στην επίτευξη του απαιτούμενου συντονισμού και διαμορφώνει συνθήκες κινδύνου.
- II. Λανθασμένες υποθέσεις: Η δημιουργία στρατηγικών δικλίδων βασίζεται σε υποθέσεις για το εξωτερικό περιβάλλον, αλλά λανθασμένες υποθέσεις μπορούν να οδηγήσουν σε εσφαλμένες επιλογές.
- III. Καθυστερημένη αλλαγή οργανωτικής δομής: Μια αποτελεσματική λειτουργία σε ανταγωνιστικά και δυναμικά περιβάλλοντα απαιτεί εγκαίρως προσαρμογές στην οργανωτική δομή, που επηρεάζεται από παράγοντες όπως το μέγεθος και το εξωτερικό επιχειρηματικό περιβάλλον.
- IV. Υπερβολική επικέντρωση στα τρέχοντα προβλήματα: Πολλές φορές, η υπερβολική έμφαση στην επίλυση άμεσων προβλημάτων μπορεί να οδηγήσει σε παράβλεψη των μελλοντικών εξελίξεων και έλλειψη προσοχής στην επιβολή λογοδοσίας προς το προσωπικό και τη διοίκηση όλων των βαθμίδων.

Στο πλαίσιο των γενικών περιορισμών των δικλίδων ασφαλείας, συμπεριλαμβάνονται:

- Σφάλματα στον σχεδιασμό ή την εφαρμογή.
- Παραβίαση των δικλίδων από τη διοίκηση για ανόμοιους σκοπούς.
- Συμπαιγνία για απάτη μεταξύ υπαλλήλων και πελατών, καθώς και υπαλλήλων προμηθευτών.
- Περιορισμοί κόστους-οφέλους

Περιορισμοί ανώτατης διοίκησης:

- Αποτυχία στην αποτελεσματική επικοινωνία των στόχων, των αρχών, των αξιών και των κανόνων.
- Δημιουργία δικλείδων με λανθασμένες υποθέσεις για το εξωτερικό περιβάλλον.
- Δυσκολία στην έγκαιρη προσαρμογή στις αλλαγές του περιβάλλοντος.
- Αδυναμία στη σωστή αναγνώριση πρόδρομων φαινομένων σοβαρών προβλημάτων.

Παράγοντες πλήρους ανάπτυξης δικλείδων:

- Εξέταση κόστους – οφέλους
- Μέγεθος επιχείρησης
- Οργανωτική δομή – ιδιοκτησιακό καθεστώς
- Ποικιλία / πολυπλοκότητα δραστηριότητας
- Μέθοδος επεξεργασίας πληροφοριών
- Κίνδυνοι και επιπτώσεις
- Νομοθετικό / κανονιστικό πλαίσιο

Άλλα χαρακτηριστικά

- Λιγότερη τυπικότητα / τεκμηρίωση

Φορείς παροχής ολοκληρωμένων λύσεων ασφαλείας

Οι φορείς παροχής ολοκληρωμένων λύσεων ασφαλείας προσφέρουν ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων της φύλαξης, της μεταφοράς χρημάτων, πολύτιμων εγγράφων και αντικειμένων, της εγκατάστασης και διαχείρισης συστημάτων ασφαλείας και συστημάτων πρόσβασης, καθώς και της παροχής συμβουλών ασφαλείας για την ασφάλεια των πληροφοριακών συστημάτων, μεταξύ άλλων.

Οι υπηρεσίες αυτές αποτελούν σημαντικό τμήμα του εσωτερικού ελέγχου για τις εταιρείες που τις χρησιμοποιούν, με τη διαφορά ότι αυτές οι υπηρεσίες παρέχονται από εξωτερικούς φορείς.

Δικλείδες Ασφαλείας - Βασικές Υπηρεσίες από Φορείς Παροχής Ολοκληρωμένων λύσεων ασφαλείας	Βασικοί στόχοι συστήματος εσωτερικού ελέγχου
Φύλαξη εγκαταστάσεων	Διασφάλιση περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας
	Συμμόρφωση με διαδικασίες της εταιρείας
	Συνέχιση δραστηριότητας της εταιρείας
Εγκατάσταση και τη διαχείριση συστημάτων ασφαλείας εγκαταστάσεων	Διασφάλιση περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας
	Συμμόρφωση με διαδικασίες της εταιρείας
	Συνέχιση δραστηριότητας της εταιρείας
Συστήματα ελέγχου πρόσβασης και παρακολούθησης ωρών απασχόλησης	Διασφάλιση περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας
	Πληρότητα και αξιοπιστία της πληροφόρησης που χρησιμοποιείται από τη Διοίκηση για λήψη αποφάσεων.
	Συμμόρφωση με διαδικασίες της εταιρείας
Μεταφορά χρημάτων, πολύτιμων εγγράφων και αντικειμένων	Διασφάλιση περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας
	Συμμόρφωση με διαδικασίες της εταιρείας
Εγκατάσταση και τη διαχείριση συστημάτων παγίδευσης και ελέγχου εμπορευμάτων	Διασφάλιση περιουσιακών στοιχείων - αποθεμάτων της εταιρείας
	Συμμόρφωση με διαδικασίες της εταιρείας
Ασφάλεια πληροφοριακών συστημάτων	Πληρότητα και αξιοπιστία της πληροφόρησης που χρησιμοποιείται από τη Διοίκηση για λήψη αποφάσεων.
	Συμμόρφωση με διαδικασίες της εταιρείας καθώς και ρυθμιστικό πλαίσιο ανάλογα με τον κλάδο δραστηριοποίησης (πχ τράπεζες)
	Συνέχιση δραστηριότητας της εταιρείας
	Διασφάλιση περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας
Συμβουλευτικές υπηρεσίες ασφαλείας	Διασφάλιση περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας
	Συμμόρφωση με διαδικασίες της εταιρείας καθώς και ρυθμιστικό πλαίσιο ανάλογα με τον κλάδο δραστηριοποίησης (πχ τράπεζες)

4.5. Λογιστικοί Έλεγχοι και επαρκές σύστημα Δικλίδων Ασφαλείας

4.5.1. Έλεγχος Παγίων και Δικλίδες Ασφαλείας

Τα σταθερά περιουσιακά στοιχεία του ενεργητικού αναφέρονται σε αγαθά που αποκτώνται για μακροχρόνια χρήση και εκμετάλλευση, χωρίς την πρόθεση μεταπώλησης. (Κάντζος, 1995 : 313-321).

Ο έλεγχος των παγίων έχει τους ακόλουθους βασικούς στόχους:

- Εσωτερικός έλεγχος που αφορά τα εν λόγω στοιχεία.
- Επαλήθευση της ύπαρξης και της νόμιμης ιδιοκτησίας των στοιχείων από την εταιρία που υπόκειται σε έλεγχο.
- Βεβαίωση ότι τα στοιχεία εμφανίζονται στον ισολογισμό με τη σωστή τους αξία.
- Σωστός υπολογισμός και καταγραφή των αποσβέσεων που αντιστοιχούν σε αυτά τα στοιχεία.

Δικλίδες Ασφαλείας Επαρκούς Εσωτερικού Ελέγχου Παγίων

- Τροποποιήσεις στα σταθερά περιουσιακά στοιχεία επιτρέπονται μόνο από εξουσιοδοτημένα άτομα.
- Σαφής διαχωρισμός αρμοδιοτήτων και καθηκόντων.
- Ασφαλής διαφύλαξη των σταθερών περιουσιακών στοιχείων και των αντίστοιχων τίτλων ιδιοκτησίας.
- Νομική προστασία των εμπορικών σημάτων και δικαιωμάτων.
- Απρόβλεπτες επιθεωρήσεις των σταθερών περιουσιακών στοιχείων.
- Έγκυρη καταγραφή και αναφορά των παγίων περιουσιακών στοιχείων, καθώς και των αλλαγών που υποκείμενα σε αυτά, στο βιβλίο παγίων.
- Πραγματοποίηση αποσβέσεων σύμφωνα με τη νομική ρύθμιση.
- Παρακολούθηση των πραγματικών βαρών των παγίων, και σαφής διάκριση μεταξύ υποθηκευμένων και ανεξάρτητων περιουσιακών στοιχείων.
- Αξιολόγηση της αξίας των παγίων περιουσιακών στοιχείων βάσει των διεθνών λογιστικών προτύπων.
- Κατάλληλη παρουσίαση των σταθερών περιουσιακών στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις.
- Παρακολούθηση τακτικών εσόδων από συμμετοχές.
- Εφαρμογή κανονισμού προμηθειών.

- Ανάπτυξη διαδικασιών για την αποτροπή μεταφοράς λογαριασμών εξόδων σε λογαριασμούς σταθερών περιουσιακών στοιχείων. Δημιουργία διαδικασιών για τη διαχείριση των σταθερών περιουσιακών στοιχείων που δεν χρησιμοποιούνται στην εκμετάλλευση.
- Εφαρμογή διαδικασιών για την πώληση και την απόσυρση σταθερών περιουσιακών στοιχείων. Ασφαλής φύλαξη των σχετικών εγγράφων.
- Απαραίτητες εγκρίσεις από τις αρμόδιες αρχές.
- Συμφωνία των στοιχείων του Αναλυτικού Καθολικού με τα υπόλοιπα του Γενικού Καθολικού.
- Εξακρίβωση της κυριότητας των παγίων περιουσιακών στοιχείων(έλεγχος συμβολαίων αγοράς, εγγυητικών σημειωμάτων φόρου ιδιοκτησίας, αποδείξεις πληρωμής ενυπόθηκων δανείων και συμβολαίων πυρασφάλειας).
- Επιβεβαίωση της νεοαποκτηθείσας περιουσίας και της σωστής εκ νέου προσαρμογής.
- Έλεγχος των δαπανών για επισκευές και συντήρηση.

4.5.2. Έλεγχος Αποθεμάτων και Δικλίδες Ασφαλείας

Ο όρος αποθέματα αναφέρεται στο σύνολο των οικονομικών πόρων που αποτελούν αντικείμενο ανάπτυξης και διαχείρισης σε μια επιχείρηση. (Νεγκάκης Χ. & Ταχυνάκης Π. , 2013 : 394) :

Τα αποθέματα περιλαμβάνουν τα εξής:

- Είδη που προορίζονται για πώληση.
- Προϊόντα σε διάφορα στάδια παραγωγής που πρόκειται να πωληθούν μελλοντικά.
- Είδη που χρησιμοποιούνται για τη συντήρηση και λειτουργία της επιχείρησης.
- Υλικά συσκευασίας.

Λόγω της περιορισμένης διάρκειας ζωής τους, τα αποθέματα ανήκουν στην κατηγορία του ενεργητικού της επιχείρησης που κυκλοφορεί. Σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνονται:

- Εμπορεύματα (λογαριασμός 20 ΕΓΛΣ).
- Έτοιμα και ημιτελή προϊόντα (λογαριασμός 21).
- Υποπροϊόντα και υπολείμματα (λογαριασμός 22).
- Αποθέματα σε διαδικασία παραγωγής (λογαριασμός 23).
- Πρώτες ύλες και βοηθητικά υλικά (λογαριασμός 24).
- Αναλώσιμα υλικά (λογαριασμός 25).
- Ανταλλακτικά για παγία στοιχεία (λογαριασμός 26).
- Είδη συσκευασίας (λογαριασμός 28).

Ο έλεγχος των αποθεμάτων έχει βασικούς στόχους (Κάντζος, 1995 : 273-286):

- Ανάλυση και αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου των αποθεμάτων.
- Επιβεβαίωση της ακριβούς αξίας των αποθεμάτων που αναφέρονται στον ισολογισμό.
- Πιστοποίηση της ιδιοκτησίας των αποθεμάτων.
- Αξιολόγηση της κατάστασης και ποιότητας των αποθεμάτων.
- Έλεγχος των μεθόδων εκτίμησης των αποθεμάτων και του κόστους παραγωγής των προϊόντων.
- Υπολογισμός του κόστους των πωλήσεων κατά την περίοδο του ελέγχου.

Δικλείδες Ασφάλειας Επαρκούς Εσωτερικού Ελέγχου Αποθεμάτων

- Εξασφάλιση ασφαλούς αποθήκευσης των αποθεμάτων
- Μετακίνηση των αποθεμάτων μόνο με χρήση επίσημων, αριθμημένων και εγκεκριμένων εγγράφων.
- Διατήρηση ενός αρχείου αποθήκης, όπου αυτό είναι απαραίτητο, και τήρηση των κανόνων για τον έλεγχο των αποθεμάτων.

- Καταγραφή απαξιωμένων ή κατεστραμμένων υλικών, παρέχοντας επαρκή αιτιολόγηση για την καταστροφή και την εφαρμογή των διορθωτικών μέτρων.
- Προσαρμογή των αποθεμάτων στα τελικά αποθέματα και παροχή επαρκούς αιτιολόγησης για τις αποκλίσεις.
- Καθορισμός ξεκάθαρων αρμοδιοτήτων μεταξύ αποθηκάρου και λογιστή.
- Καταγραφή των αποθεμάτων από προσωπικό που δεν συμμετέχει σε αξιολογήσεις και τη συνοδευτική λογιστική καταχώρησή τους.
- Εφαρμογή ενδεδειγμένου συστήματος κοστολόγησης
- Επικύρωση αποστολών εμπορευμάτων από αρμόδια υπηρεσία μετά τη λήψη σχετικής έγκρισης. Η έγκριση αναγράφεται σε τρία αντίτυπα: ένα κρατά η υπηρεσία αποστολής, ένα συνοδεύεται με τα εμπορεύματα και το τρίτο αποστέλλεται στην αποθήκη.
- Έλεγχος του θεωρούμενου Βιβλίου Απογραφών για το αν είναι συμβατό με τα τελικά αποθέματα βάσει του γενικού λογιστικού ισοζυγίου.
- Αποτίμηση των αποθεμάτων.
- Έλεγχος τυχαίων δειγμάτων αποθεμάτων και επιβεβαίωση της ακρίβειας των λογιστικών υπολοίπων της αποθήκης.
- Έλεγχος των ακινήτων αποθεμάτων από το ισοζύγιο της αποθήκης.
- Παρακολούθηση των εκθέσεων αποθεμάτων που ανήκουν σε τρίτους, αλλά διατηρούνται στην αποθήκη της εταιρείας. Καταγράφονται κανονικά στο βιβλίο αποθήκης, με ειδική αναφορά στην ποσότητα.

4.5.3. Έλεγχος Χρεογράφων και Απαιτήσεων και Δικλίδες Ασφαλείας

Στην κατηγορία των Απαιτήσεων περιλαμβάνονται οι εξής λογαριασμοί : (30) Πελάτες, (31) Γραμμάτια εισπρακτέα, (32) Παραγγελίες στο εξωτερικό, (33) Χρεώστες διάφοροι, (34) Χρεόγραφα, (35) Λογαριασμοί διαχείρισης προκαταβολών και πιστώσεων. Γενικά, οι λογαριασμοί αυτοί ανήκουν στην κατηγορία των κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης (current assets) λόγω της φύσης τους, του ρόλου που διαδραματίζουν στην λειτουργία της επιχείρησης και της περιορισμένης χρονικά διάρκειας ζωής τους.

Ο έλεγχος σε Χρεόγραφα περιλαμβάνει τις εξής ενέργειες, που αφορούν σε κινητές αξίες - τίτλους, τους οποίους κατέχει η επιχείρηση (Παπαδάτου, 2001 : 187):

1. Αγορά Συμμετοχών – Χρεογράφων

2. Εισροή εσόδων που προκύπτουν από τις αξίες που κατέχει η επιχείρηση, όπως μερίσματα και τοκομερίδια
3. Μεταβίβαση των τίτλων και υπολογισμός του κέρδους ή της ζημιάς που προκύπτει από τη μεταβίβαση.
4. Συμμετοχή της επιχείρησης σε θυγατρικές εταιρείες.

Ο εσωτερικός έλεγχος σχετικά με τις επενδύσεις σε χρεόγραφα διακρίνεται σε δύο κατηγορίες. Η πρώτη αφορά τις εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου, ενώ η δεύτερη αφορά τις κοινές εταιρείες. Οι εταιρίες επενδύσεων χαρτοφυλακίου ασχολούνται με την αγοραπωλησία χρεογράφων με σκοπό την απόκτηση κέρδους. Συνεπώς, σε αυτές τις εταιρείες υπάρχει τμήμα που εξειδικεύεται στην ανάλυση της αγοράς για τον εντοπισμό ευκαιριών επενδύσεων και στην πραγματοποίηση πωλήσεων χρεογράφων μέσω οργανωμένων αγορών. Αντίθετα, στις κοινές εταιρείες, οι επενδύσεις σε χρεόγραφα γίνονται με στόχο να αποφέρουν μεγαλύτερο κέρδος από αυτό που θα προέκυπτε από την κατάθεσή τους σε πιστωτικά ιδρύματα. (Νεγκάκης Χ. & Ταχυνάκης Π., 2013 : 429-430).

Δικλείδες Ασφαλείας Χρεογράφων

- Διάκριση των αρμοδιοτήτων ανάμεσα σε υπαλλήλους που ενέκριναν τις αγορές και πωλήσεις των χρεογράφων, των υπαλλήλων που διατηρούν τα χρεόγραφα και των υπαλλήλων που κρατούν λεπτομερή αρχεία για τις επενδύσεις σε χρεόγραφα.
- Όλες οι αγορές και πωλήσεις χρεογράφων πρέπει να εγκρίνονται από τους αρμόδιους (με γραπτή εντολή).
- Τα χρεόγραφα πρέπει να εγγράφονται στο όνομα της εταιρίας
- Τα χρεόγραφα φυλάσσονται από τρίτους, όπως οι τράπεζες.
- Προβλέπεται λεπτομερής καταγραφή στο βιβλίο απογραφών, συμπεριλαμβανομένων των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε τίτλου, όπως η σειρά έκδοσης και ο αύξων αριθμός.
- Πρέπει να πραγματοποιούνται τακτικοί έλεγχοι του βιβλίου εγγραφών χρεογράφων, παράλληλα με τον έλεγχο του ταμείου και τον έλεγχο των υπολοίπων διαπραγματεύσιμων περιουσιακών στοιχείων, κατά την ημερομηνία κατάρτισης του ισολογισμού.
- Έλεγχος των δεδουλευμένων τόκων με την εξέταση των φύλλων εργασίας των προηγούμενων χρόνων.

- Έλεγχος των αγορών και πωλήσεων χρεογράφων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της χρήσης, βασιζόμενη στα υπάρχοντα δικαιολογητικά, καθώς και στον έλεγχο της συμμόρφωσης με τις διαδικασίες αγοράς και πώλησης χρεογράφων, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου.

Έλεγχος Απαιτήσεων

Σκοπός του αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου αναφορικά με τον λογαριασμό των απαιτήσεων αποτελεί η εξασφάλιση της ακεραιότητας και της ορθής διαχείρισης αυτών. Ο εσωτερικός ελεγκτής μπορεί να επιτύχει αυτόν τον στόχο με δύο τρόπους:

1. Ελέγχοντας την πιστοληπτική ικανότητα των πελατών της εταιρίας: αυτό περιλαμβάνει τον έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών πριν χορηγηθούν απαιτήσεις. Ο εσωτερικός ελεγκτής μπορεί να διασφαλίσει ότι οι πελάτες έχουν την ικανότητα να εκπληρώσουν τις οφειλές τους στην εταιρία, μειώνοντας έτσι τον κίνδυνο μη εξόφλησης.
2. Παρακολούθηση της διαχείρισης των απαιτήσεων: αυτό σημαίνει ότι ο εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να είναι σε θέση να ακολουθεί τη διαχείριση των απαιτήσεων από την εταιρία. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την παρακολούθηση της είσπραξης των οφειλών από τους πελάτες, την ανίχνευση και την αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων με την εξόφληση των απαιτήσεων και την εφαρμογή αποτελεσματικών διαδικασιών για τη διαχείριση των απαιτήσεων.

Με αυτούς τους τρόπους, ο εσωτερικός ελεγκτής εξασφαλίζει ότι ο λογαριασμός των απαιτήσεων της εταιρίας είναι αξιόπιστος και αποτελεσματικά διαχειριζόμενος.

Δικλείδες Ασφαλείας Επαρκούς Εσωτερικού Ελέγχου Απαιτήσεων

- Τακτική επιβεβαίωση απαιτήσεων με πελάτες: η επαναλαμβανόμενη επιβεβαίωση των απαιτήσεων από τους πελάτες είναι σημαντική για την εξασφάλιση ότι οι λογαριασμοί είναι ακριβείς και δεν υπάρχουν αντιφάσεις.
- Συχνή αναθεώρηση ισοζυγίου πελατών: οι τακτικοί έλεγχοι και η ενημέρωση του ισοζυγίου των πελατών βοηθούν στην εποπτεία των απαιτήσεων και την ανίχνευση προβλημάτων

- Έγκαιρη ενημέρωση τρεχουσών συναλλαγματικών ισοτιμιών: η συνεχής παρακολούθηση των ισοτιμιών βοηθά στην αντιμετώπιση του κινδύνου συναλλαγματικών απωλειών.
- Προστασία συναλλαγματικών, γραμματίων εισπρακτέων, μεταχρονολογημένων επιταγών: η διαφύλαξη των συναλλαγματικών, γραμματίων εισπρακτέων και επιταγών είναι ουσιώδης για την πρόληψη απωλειών και απάτης.
- Παρακολούθηση πορείας συναλλαγματικών σε Τράπεζες: βοηθά στην αντιμετώπιση προβλημάτων και την εξασφάλιση της σωστής διαχείρισης.
- Παρακολούθηση δεικτών φερεγγυότητας πελατών: ο έλεγχος της φερεγγυότητας των πελατών βοηθά στην αντιμετώπιση του κινδύνου μη εξόφλησης απαιτήσεων.
- Ορθός διαχωρισμός καθηκόντων: η καλή διαχωρισμένη αρμοδιότητα και ευθύνη μεταξύ των μελών της εταιρίας συμβάλλει στην πρόληψη ανωμαλιών και στην αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων που αφορούν τον λογαριασμό των απαιτήσεων.

4.5.4. Έλεγχος Διαθεσίμων και Δικλίδες Ασφαλείας

Τα διαθέσιμα της εταιρείας περιλαμβάνουν μετρητά και επιταγές. Κατά τον έλεγχο των ταμειακών διαθεσίμων, ο ορκωτός ελεγκτής επιδιώκει να βεβαιωθεί για την ακρίβεια των ποσών που φαίνονται στον ισολογισμό κατά την ημερομηνία της ισολογιστικής κατάστασης (Μπαλής Θ., 2008 : 179). Στον πρωτοβάθμιο λογαριασμό 38 Χρηματικά διαθέσιμα, ανήκουν οι δευτεροβάθμιοι λογαριασμοί : α) 38.00 Ταμείο, β) 38.01 Διάμεσος λογαριασμός ελέγχου διακίνησης μετρητών, γ) 38.02 Ληγμένα τοκομερίδια για είσπραξη, δ) 38.03 Καταθέσεις όψεως σε ευρώ, ε) 38.04 Καταθέσεις προθεσμίας σε ευρώ, στ) 38.05 Καταθέσεις όψεως σε ξένο νόμισμα, ζ) 38.06 Καταθέσεις προθεσμίας σε ξένο νόμισμα και η) 38.90 Καταθέσεις σε Repos. (Νεγκάκης Χ. & Ταχυνάκης Π., 2013 :458).

Δικλίδες Ασφαλείας Επαρκούς Εσωτερικού Ελέγχου Διαθεσίμων

- **Εμφανής καθορισμός των αρμοδιοτήτων του ταμία:** Καθορισμός σαφών ρόλων και ευθυνών μεταξύ των ατόμων που διαχειρίζονται τα ταμεία και των λογιστικών αρμοδιοτήτων για τον αποκλεισμό πιθανής απάτης.

- **Καθημερινή συμφωνία ταμείου:** Η καθημερινή αντιστοίχιση των ταμείων με τις ταμειακές εισπράξεις προς αποφυγή ανωμαλιών ή απωλειών.
- **Έλεγχος συμφωνίας ταμείου από τρίτο πρόσωπο:** Παρακολούθηση και επικύρωση της αντιστοίχισης των ταμείων από ανεξάρτητο ελεγκτή.
- **Αιφνιδιαστικές καταμετρήσεις ταμείου:** Τακτικές απροειδοποίητες ελέγχους των ταμείων για την εντόπιση ανωμαλιών ή απωλειών.
- **Αποφυγή προσωρινών αποδείξεων-σημειώματα στο ταμείο:** Πρόληψη της χρήσης προσωρινών ταμειακών εγγράφων ή σημειωμάτων για την αποφυγή ανωμαλιών.
- **Επαλήθευση καταθέσεων ύψεως-προθεσμίας με τράπεζα:** Παρακολούθηση και επαλήθευση των καταθέσεων, αντικειμενικών αξιολογήσεων των λογαριασμών και προθεσμιών με την τράπεζα.
- **Ασφαλής φύλαξη μετρητών – μπλοκ επιταγών:** Ασφαλής αποθήκευση των μετρητών και απόλυτη ελέγχου των επιταγών προκειμένου να αποφευχθούν απώλειες ή απάτες.
- **Ύπαρξη μικρού ταμείου (petty cash) και έλεγχος διαχειριστή:** Δημιουργία μικρού ταμείου για μικρές δαπάνες και παρακολούθηση της διαχείρισής του.
- **Οι πληρωμές από το μικρό ταμείο πρέπει να γίνονται από τα ποσά μιας πάγιας προκαταβολής, η οποία θα πρέπει να ανανεώνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα:** Εφαρμογή αυστηρής πολιτικής για τη διαχείριση του μικρού ταμείου.
- **Ο υπεύθυνος του μικρού ταμείου χρειάζεται να αναφέρει λεπτομερώς τις δαπάνες που πραγματοποίησε, συνοδευόμενες από τα αντίστοιχα παραστατικά:** Απαιτείται η αναλυτική παρουσίαση των δαπανών.
- **Όταν το μικρό ταμείο είναι καταχωρημένο σε τραπεζικό λογαριασμό, πρέπει να διατηρείται χωριστά από τους υπόλοιπους λογαριασμούς της επιχείρησης στην τράπεζα:** Απαιτείται ανεξαρτησία του μικρού ταμείου από άλλες καταθέσεις.
- **Αποτίμηση διαθεσίμων με ΕΓΛΣ:** Χρήση αναγνωρισμένων λογιστικών προτύπων για την αξιολόγηση των διαθεσίμων.
- **Σαφής παρουσίαση διαθεσίμων στον ισολογισμό τέλους χρήσης:** Διαφανής και κατανοητή παρουσίαση των διαθεσίμων στα οικονομικά καταστάσεις.
- **Υπογραφή επιταγών από εξουσιοδοτημένα πρόσωπα:** Διπλός έλεγχος και ανεξαρτησία στη διαχείριση των επιταγών.
- **Σφραγίδα στα εξοφλημένα τιμολόγια για αποφυγή διπλοπληρωμών:** Πρόληψη σφαλμάτων στη διαχείριση των πληρωμών.

- **Ο ίδιος υπάλληλος δεν πρέπει να αναλαμβάνει τόσο την έναρξη όσο και τον τερματισμό μιας συναλλαγής:** Αναγνώριση της ανάγκης για διαχωρισμό των αρμοδιοτήτων.
- **Η διαχείριση του ταμείου πρέπει να διαφοροποιείται από την τήρηση των λογιστικών βιβλίων:** Διάκριση των εργασιών για εσωτερικό έλεγχο.
- **Οι εγγραφές των ταμειακών εισπράξεων πρέπει να πραγματοποιούνται αμέσως:** Άμεση καταγραφή των ταμειακών εισπράξεων για ακρίβεια.
- **Οι πελάτες πρέπει να ενθαρρύνονται να ζητούν αποδείξεις από την ταμειακή μηχανή:** Υποστήριξη της διαφάνειας στις συναλλαγές.
- **Οι ταμειακές εισπράξεις κάθε ημέρας πρέπει να κατατίθενται στην τράπεζα:** Καθημερινή κατάθεση των ταμειακών εσόδων για αποφυγή κινδύνων και απωλειών.

Δικλίδες Ασφαλείας Επαρκούς Εσωτερικού Έλεγχου Καταθέσεων Όψεως

- Επαλήθευση των χρεώσεων και πιστώσεων των καταθέσεων, τόσο όψεως όσο και προθεσμίας, και σύγκριση των υπολοίπων που αναγράφονται στο Ισοζύγιο με αυτά που καταγράφονται στον τραπεζικό κατάλογο.
- Αποστολή επιστολών σε επιχειρήσεις προκειμένου να επιβεβαιωθούν τα υπολοίπα που αναφέρονται στο ισοζύγιο της εταιρείας.
- Δημιουργία λεπτομερούς πίνακα με τα υπολοίπα ανά λογαριασμό και εξέταση της συμφωνίας με τα υπόλοιπα στην τράπεζα.
- Έλεγχος για την σωστή λογιστική καταχώρηση των πιστωτικών τόκων.
- Έλεγχος των λογαριασμών που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια της περιόδου και την σωστή αξιολόγηση των καταθέσεων σε ξένα νομίσματα.

4.5.5. Έλεγχος Υποχρεώσεων και Δικλίδες Ασφαλείας

Ο βασικότερος στόχος του ελέγχου των υποχρεώσεων είναι να διαπιστωθεί ότι όλες οι οφειλές της εταιρίας καταγράφονται σωστά στα βιβλία της και ότι τα ποσά τους

είναι ακριβή (Κάντζος, 1995: 293-305). Επιπλέον, πραγματοποιούνται οι παρακάτω έλεγχοι:

- Εξετάζεται το σύστημα πληρωμής των οφειλών.
- Βεβαιώνεται ότι για κάθε καταγεγραμμένη υποχρέωση υπάρχει το αντίστοιχο παραστατικό.
- Πραγματοποιείται εσωτερικός έλεγχος σχετικά με αυτά τα στοιχεία.

Οι υποχρεώσεις περιλαμβάνουν διάφορους δευτεροβάθμιους λογαριασμούς, όπως: α) Ο λογαριασμός 50.00 για τους Προμηθευτές, β) Ο λογαριασμός 51.00 για τα Γραμμάτια Πληρωτέα, γ) Ο λογαριασμός 52.00 για τις Τράπεζες, δ) Ο λογαριασμός 53.00 για τους Πιστωτές διάφορους, ε) Ο λογαριασμός 54.00 για τις Υποχρεώσεις από Φόρους και Τέλη, στ) Ο λογαριασμός 55.00 για τους Ασφαλιστικούς οργανισμούς, ζ) Ο λογαριασμός 56.00 για τους Μεταβατικούς λογαριασμούς Παθητικού, η) Ο λογαριασμός 58.00 για τους Λογαριασμούς Περιοδικής κατανομής (Νεγκάκης Χ. & Ταχυνάκης Π., 2013: 514-515).

Δικλείδες Ασφαλείας Επαρκούς Εσωτερικού Ελέγχου Υποχρεώσεων

- Τακτικός έλεγχος των υποχρεώσεων μέσω επαλήθευσης με τους προμηθευτές, τις τράπεζες και τους πιστωτές, προκειμένου να επιβεβαιωθεί το ποσό των οφειλών.
- Συχνή εκπόνηση του ισοζυγίου των προμηθευτών και εξισορρόπηση των βιβλίων για τις υποχρεώσεις πληρωτέων με τον γενικό λογιστικό.
- Έγκαιρη ενημέρωση σχετικά με τις διακυμάνσεις των ξένων νομισμάτων.
- Συνεχής λογιστική παρακολούθηση για συναλλαγματικές ή μεταχρονολογημένες επιταγές που έχουν παραχωρηθεί σε προμηθευτές ή τράπεζες για υποχρεώσεις ή δάνεια.
- Σαφής καθορισμός των καθηκόντων και των αρμοδιοτήτων.
- Καταχώρηση των υποχρεώσεων σε ξένο νόμισμα με βάση την τρέχουσα τιμή.
- Τακτικός έλεγχος των πληρωτέων τόκων.
- Σφράγισμα των παραστατικών των προμηθευτών μετά την πληρωμή.
- Υπολογισμός του φορολογητέου εισοδήματος από τρίτα πρόσωπα.
- Πλήρης τεκμηρίωση των αναβλητέων φορολογικών υποχρεώσεων (deferred taxes).
- Έλεγχος της ακρίβειας των παρακρατούμενων φόρων και τελών.
- Έγκαιρη καταχώρηση στα λογιστικά βιβλία.

- Πληρωμή των υποχρεώσεων προς το Δημόσιο μόνο με την παρουσία του αρχικού αποδεικτικού του Δημοσίου.

Δικλίδες Ασφαλείας Επαρκούς Εσωτερικού Ελέγχου Αγορών

- Χρήση αριθμημένων, νομότυπων και υπογεγραμμένων εντολών αγορών και δελτίων παραλαβής
- Απαιτείται η έγκριση αγορών από εξουσιοδοτημένο υπεύθυνο προμηθειών.
- Διεξαγωγή μειοδοτικών διαγωνισμών για μεγάλες αγορές προϊόντων ή υπηρεσιών.
- Εκτέλεση ελέγχου και υπογραφή των τιμολογίων των προμηθευτών πριν την πληρωμή.
- Σύγκριση των τιμολογίων με τα δελτία παραλαβής και τις εντολές αγοράς για επαλήθευση.
- Επιβεβαίωση και έλεγχος των πιστωτικών σημειωμάτων που αφορούν τις αγορές

Δικλίδες Ασφαλείας Επαρκούς Εσωτερικού Ελέγχου Επί Πιστώσει Αγορών

- Εξασφάλιση ότι οι υποχρεώσεις υποστηρίζονται με κατάλληλα νομότυπα παραστατικά.
- Συμμόρφωση με τις Ενιαίες Λογιστικές Προδιαγραφές και τους Διεθνείς Λογιστικούς Προτύπους.
- Κανονική κατάρτιση ισοζυγίων για τον έλεγχο των εγγραφών.
- Έκδοση και αποδοχή συναλλαγματικών από εξουσιοδοτημένα άτομα.
- Ακύρωση των γραμμάτων ή των συναλλαγματικών που έχουν ήδη εξοφληθεί.
- Ταξινόμηση των υποχρεώσεων ανάλογα με την ημερομηνία λήξης.
- Σωστή εκτίμηση των υποχρεώσεων σε ξένο νόμισμα.
- Κατάλληλος διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων μεταξύ των εμπλεκόμενων παραγόντων.
- Σύναψη συμφωνίας για τη διαχείριση των υπολοίπων με τους προμηθευτές.

Δικλίδες Ασφαλείας Επαρκούς Εσωτερικού Ελέγχου Πληρωμών Αγορών

- Έκδοση και χρήση αριθμημένων επιταγών και ενταλμάτων πληρωμών που φυλάσσονται πολύ προσεκτικά..
- Πληρωμές για αγορές γίνονται αποκλειστικά με τη χρήση επιταγών, εκτός από μικρές ποσότητες που πληρώνονται από το "μικρό ταμείο".
- Έλεγχος της εγκυρότητας των παραστατικών και ακύρωσή τους μετά την πληρωμή.
- Εγγραφή των αποπληρωμένων ποσών στο ημερολόγιο πληρωμών σύμφωνα με τα ΕΓΛΣ
- Σύναψη τακτικής συμφωνίας ανάμεσα στα διαθέσιμα και το ημερολόγιο πληρωμών.
- Διαχωρισμός των καθηκόντων ανάμεσα στον εκδότη των επιταγών και το άτομο που εγκρίνει τις επιταγές.
- Διαχωρισμός των καθηκόντων ανάμεσα στους υπαλλήλους και τον λογιστή.
- Διαγραφή και ασφαλής φύλαξη των επιταγών που έχουν ακυρωθεί.
- Έλεγχος των παραστατικών που δικαιολογούν την πληρωμή.
- Τα ποσά στις επιταγές πρέπει να καταχωρούνται με χρήση υπολογιστή.
- Εάν υπάρχει ειδική μηχανή υπογραφής για τις επιταγές, αυτή πρέπει να φυλάσσεται σε κλειδωμένο συρτάρι.

4.5.6. Έλεγχος Αμοιβών Προσωπικού και Δικλίδες Ασφαλείας

Ο έλεγχος των αμοιβών του προσωπικού και των συνοδευτικών δαπανών και προβλέψεων έχει ως κύριους στόχους τα ακόλουθα (**Κάντζος, 1995 : 328-335**):

- Βεβαίωση ότι το εσωτερικό σύστημα ελέγχου είναι επαρκές.
- Εξασφάλιση της συμμόρφωσης της επιχείρησης με τους νόμους που αφορούν την αμοιβή, την ασφάλιση και τις φορολογικές υποχρεώσεις που σχετίζονται με τις αμοιβές του προσωπικού.
- Διασφάλιση της σωστής εφαρμογής των εργατικών συλλογικών συμβάσεων.
- Έλεγχος ότι η επιχείρηση εκπληρώνει τις εργοδοτικές εισφορές της.

Στην κατηγορία των δαπανών περιλαμβάνονται οι ακόλουθοι λογαριασμοί:

- α) (60) Αμοιβές και έξοδα Προσωπικού, β) (61) Αμοιβές και έξοδα Τρίτων, γ) (62) Παροχές τρίτων, δ) (63) Φόροι και Τέλη, ε) (64) Διάφορα έξοδα, στ) (65) Τόκοι και συναφή έξοδα, ζ) (66) Αποσβέσεις παγίων στοιχείων που

ενσωματώνονται στο λειτουργικό κόστος, η) (68) Προβλέψεις εκμετάλλευσης (Νεγκάκης Χ. & Ταχυνάκης Π., 2013 : 567).

Δικλίδες Ασφαλείας Επαρκούς Εσωτερικού Ελέγχου Αμοιβών Προσωπικού – Τρίτων

- Διαδικασίες πρόσληψης προσωπικού.
- Καθορισμένες διαδικασίες για την καταγραφή και μέτρηση των ωρών εργασίας και των υπερωριών του προσωπικού.
- Σύγκριση του κόστους της αμοιβής του προσωπικού με τα υπόλοιπα της ομάδας 9.
- Παρακολούθηση των αλλαγών στο προσωπικό και τις μεταβολές στις αμοιβές από τη διεύθυνση προσωπικού.
- Υποστήριξη των αλλαγών στις αμοιβές του προσωπικού με τη χρήση κατάλληλων παραστατικών, όπως συμβάσεις κ.ά.
- Σύγκριση των δεδομένων των μισθοδοτικών καταστάσεων με τα αρχεία του προσωπικού.
- Πληρωμή των αμοιβών μόνο μέσω εξουσιοδοτημένων τραπεζικών λογαριασμών ή με υπογεγραμμένες αποδείξεις πληρωμής.
- Ασφαλής φύλαξη των μετρητών που αφορούν τις αμοιβές.
- Συμμόρφωση με τον ΕΓΛΣ και την εργατική νομοθεσία.
- Διαχωρισμός των καθηκόντων μεταξύ της διεύθυνσης προσωπικού, του λογιστή και του συντάκτη των μισθοδοτικών καταστάσεων.
- Έλεγχος για την έγκυρη καταχώρηση των συναλλαγών της μισθοδοσίας στους κατάλληλους λογαριασμούς με ακρίβεια.
- Έλεγχος για την έγκαιρη καταβολή των φόρων μισθωτών υπηρεσιών προς το Δημόσιο και τη σωστή λογιστική καταχώρησή τους.

4.5.7. Έλεγχος Εσόδων και Δικλίδες Ασφαλείας

Ο εσωτερικός έλεγχος των εσόδων έχει τα εξής στοιχεία:

- Βεβαιώνει ότι στο σύνολο τους, οι συναλλαγές πωλήσεων για την τρέχουσα περίοδο έχουν πραγματοποιηθεί και καταχωρηθεί σωστά στους αντίστοιχους λογαριασμούς εσόδων, ενώ επιβεβαιώνει ότι οι λογαριασμοί αντικατοπτρίζουν τις πραγματικές συναλλαγές.
- Πραγματοποιεί έλεγχο για την αυθεντικότητα των λογιστικών εγγράφων που εκδίδονται και λαμβάνονται.
- Εξετάζει την σωστή εγγραφή των λογαριασμών στα λογιστικά βιβλία.
- Βεβαιώνεται ότι οι αποφάσεις της διοίκησης και του διοικητικού συμβουλίου της επιχείρησης εφαρμόζονται συνεπώς.

Οι λογαριασμοί εσόδων περιλαμβάνουν τους εξής τύπους: α) 70 Πωλήσεις εμπορευμάτων, β) 71 Πωλήσεις προϊόντων έτοιμων και ημιτελών, γ) 72 Πωλήσεις λοιπών αποθεμάτων και άχρηστου υλικού, δ) 73 Πωλήσεις υπηρεσιών, ε) 74 Επιχορηγήσεις και διάφορα έσοδα πωλήσεων, στ) 75 Έσοδα παρεπόμενων ασχολιών, ζ) 76 Έσοδα Κεφαλαίων, η) Ιδιοπαραγωγή παγίων και χρησιμοποιούμενες προβλέψεις εκμετάλλευσης.

Δικλείδες Ασφαλείας Επαρκούς Εσωτερικού Ελέγχου Πωλήσεων

- Χρήση αριθμημένων, νομότυπων και υπογεγραμμένων δελτίων παραγγελίας και εντολών πώλησης.
- Σύνδεση των παραστατικών πώλησης με τις συμβάσεις για να εξασφαλίζεται η συμμόρφωση με τους όρους των παραγγελιών.
- Έγκριση πίστωσης πριν την παράδοση των αποθεμάτων.
- Σωστή συμπλήρωση των δελτίων παραγγελίας.
- Οι κατάλογοι τιμολόγησης πρέπει να ανανεώνονται συνεχώς.
- Ένας ανεξάρτητος υπάλληλος πρέπει να επανυπολογίζει τα τιμολόγια.
- Πρέπει να υπάρχει καθορισμένος διαχωρισμός των καθηκόντων.
- Οι πιστώσεις πρέπει να εγκρίνονται από τον οικονομικό διευθυντή και όχι από τον διευθυντή πωλήσεων

Δικλείδες Ασφαλείας Επαρκούς Εσωτερικού Ελέγχου Επί Πιστώσει Πωλήσεων

- Πιστωτικά σημειώματα εκδίδονται με την έγκριση του οικονομικού διευθυντή.
- Χρήση αριθμημένων και νομότυπων παραστατικών υποστήριξης για τις πιστώσεις πωλήσεων.
- Πρέπει να τηρούνται τα ΕΓΛΣ και ΔΛΠ.
- Τακτική προετοιμασία του ισοζυγίου πελατών.
- Συχνή επαλήθευση των ανοικτών λογαριασμών για απαιτήσεις από πωλήσεις.
- Βεβαίωση της συνεχούς τήρησης των λογαριασμών πελατών και πιστωτικών τίτλων.
- Κατηγοριοποίηση των αναμενόμενων απωλειών από απαιτήσεις από αρμόδια άτομα.
- Αναστροφή και παράδοση των ποσών που εισπράττονται από συναλλαγματικές πιστώσεις, αποκλειστικά από εξουσιοδοτημένα άτομα..

Δικλείδες Ασφαλείας Επαρκούς Εσωτερικού Ελέγχου Εισπράξεων Πωλήσεων

- Ασφαλή φύλαξη των χρηματικών πόρων.
- Κατάθεση όλων των εισπράξεων στην τράπεζα, χωρίς προσωρινούς δανεισμούς από τον ταμία.
- Αμεσότητα στην παράδοση των εισπράξεων από τους πωλητές στον ταμία.
- Σύγκριση του καταθετηρίου τραπέζης με την εκκαθάριση καταθέσεων όψεως.
- Χρήση αριθμημένων και υπογεγραμμένων αποδείξεων εισπράξεως.
- Άμεση καταχώρηση των εισπράξεων στα ταμειακά παραστατικά, το μητρώο επιταγών και τους λογαριασμούς.
- Σωστή καταχώρηση των εισπράξεων σε ξένο νόμισμα, με βάση την τρέχουσα τιμή συναλλάγματος.
- Επαλήθευση των ταμειακών μηχανών και των δελτίων λιανικής πώλησης από τρίτα πρόσωπα.
- Καθορισμός των αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαχειριστών των μετρητών/επιταγών και των λογιστών.
- Αναστροφή επιταγών από εξουσιοδοτημένα άτομα μόνο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.

ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΑΤΗ

5.1. Εννοιολογική οριοθέτηση της Λογιστικής Απάτης

Η εταιρική απάτη αντιπροσωπεύει ένα σοβαρό πρόβλημα που απαιτεί σοβαρή προσοχή από τους ρυθμιστικούς φορείς, το κοινό και τους ελεγκτές. Οι εξωτερικοί ελεγκτές έχουν σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν στο να βοηθήσουν τους οργανισμούς στην πρόληψη και ανίχνευση της απάτης. Η ανίχνευση απάτης είναι μια δύσκολη διαδικασία, που απαιτεί πλήρη κατανόηση της φύσης της απάτης, καθώς και των τρόπων που μπορεί να διαπραχθεί και να κρυφτεί.

Η σημαντικότητα της αξιόπιστης λογιστικής πληροφόρησης είναι κρίσιμη για την λήψη αποφάσεων στις κεφαλαιαγορές, την οικονομία και την κοινωνία γενικότερα. Οι εταιρείες που δημοσιεύουν αντικειμενικά και ακριβή οικονομικά στοιχεία επωφελούνται σε πολλά επίπεδα. Ωστόσο, πολλές φορές οι διοικήσεις επιλέγουν να παρουσιάσουν μια εσφαλμένη εικόνα προς τα έξω, παραποιώντας τα οικονομικά αποτελέσματα με διάφορους τρόπους. Αυτό τελικά μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια εμπιστοσύνης από τους επενδυτές και στην μείωση της αξίας των μετοχών.

Το σημαντικότερο σφάλμα που διαπράττουν οι διοικήσεις σε αυτήν την περίπτωση είναι ότι νομίζουν ότι μπορούν να εξαπατήσουν τις αγορές παρουσιάζοντας οικονομικές καταστάσεις που επικεντρώνονται στα θετικά στοιχεία και παραβλέπουν, κρύβουν ή υποτιμούν τα αρνητικά. (Καζαντζής, 2006)

Επιπλέον σύμφωνα με το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών (American Institute of Certified Public Accountants – AICPA), υπάρχει σαφής διάκριση ανάμεσα στα σφάλματα που οφείλονται σε αμέλεια και σε αυτά που σκοπό έχουν την παραπλάνηση, δηλαδή την απάτη. Πιο συγκεκριμένα, η απάτη ορίζεται ως η σκόπιμη πρόβλεψη ποσών ή η παραποίηση στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις. Υπάρχει επίσης ορισμός για τις απάτες

σύμφωνα με το Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου, το οποίο αναφέρει ότι αποτελούν σκόπιμες πράξεις από ένα ή περισσότερα άτομα, συμπεριλαμβανομένης της διοίκησης, των υπευθυνότητων διακυβέρνησης, των εργαζομένων ή τρίτων, που περιλαμβάνουν τη χρήση απάτης για να αποκτηθεί ένα παράνομο πλεονέκτημα.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου έχουν σημειωθεί τα μεγαλύτερα σκάνδαλα σε μεγάλες επιχειρήσεις, χρησιμοποιείται συχνά ο όρος "απάτη," ο οποίος ορίζεται ως η εσκεμμένη παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων. Τα μέσα που χρησιμοποιούνται είναι ποικίλα και συνδέονται με τον όρο "δημιουργική λογιστική" (creative accounting) (Σπαθής, 2002).

5.2. Κατηγορίες Απάτης

Υπάρχουν δύο βασικές κατηγορίες λογιστικής απάτης που αναγνωρίζονται: αυτή που στρέφεται κατά της επιχείρησης και αυτή που ωφελεί την επιχείρηση (Καζαντζής, 2006).

Στην πρώτη κατηγορία, η εταιρεία επωφελείται από την απάτη. Τα ανώτερα στελέχη της διοίκησης πραγματοποιούν πράξεις με σκοπό την υπερβολή των αποτελεσμάτων, με στόχο να καταστήσουν την εταιρεία ελκυστική για επενδυτές και χρήστες των οικονομικών καταστάσεων. Παραδείγματα τέτοιων απατών περιλαμβάνουν την αγορά ή πώληση φανταστικών περιουσιακών στοιχείων, ασυνήθιστες συναλλαγές, δωροδοκίες και λανθασμένη παρουσίαση ή αποτίμηση υποχρεώσεων και συναλλαγών.

Στη δεύτερη κατηγορία, η εταιρεία είναι θύμα απάτης, είτε από άτομα που βρίσκονται στο εσωτερικό περιβάλλον της, είτε από άτομα που βρίσκονται στο εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης. Οι δράστες μπορεί να είναι υπάλληλοι της επιχείρησης, οι οποίοι επωφελούνται από την απάτη, παραβιάζοντας νόμους, αρχές και συμβόλαια. Παραδείγματα περιλαμβάνουν την παράλειψη καταγραφής σημαντικών πληροφοριών και ακόμα συναλλαγών, πωλήσεων και εισπράξεων που έχουν πραγματοποιηθεί, καθώς και τη μη χρηστή διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων, όπως πληρωμές της διοίκησης και εικονικές πληρωμές σε πρόσωπα που δεν υπάρχουν.

Υπάρχει επίσης η περίπτωση να εμπλέκονται εξωτερικοί συνεργάτες, οι οποίοι μπορούν να επηρεάσουν την εταιρεία μέσω διπλής τιμολόγησης από προμηθευτές και εργολάβους, καθώς και δωροδοκία στελεχών της εταιρίας από προμηθευτές ή πελάτες.

5.3. Τα Κίνητρα Πίσω Από Τις Λογιστικές Απάτες

Τα αίτια που οδηγούν στην παραποίηση οικονομικών καταστάσεων ενδέχεται να διαφέρουν από μια επιχείρηση στην άλλη. Υπάρχουν πολλοί διάφοροι παράγοντες που μπορούν να το επηρεάσουν. Τα κύρια κίνητρα είναι συνήθως τα οικονομικά, αλλά υπάρχουν και άλλα, όπως τα ιδεολογικά κίνητρα, που μπορεί να έχουν σημασία. Αυτά μπορεί να προέρχονται είτε από το εσωτερικό είτε από το εξωτερικό περιβάλλον

Τα κίνητρα που απορρέουν στην παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής: (Καζαντζής Χ,2006)

- **Κίνητρα που απορρέουν από τη λειτουργία της Κεφαλαιαγοράς**
 1. **Άντληση κεφαλαίων από το Χρηματιστήριο Αξιών:** Οι εταιρείες που επιθυμούν να συγκεντρώσουν κεφάλαια από το Χρηματιστήριο πρέπει να παρουσιάσουν κερδοφορία και βελτίωση στα οικονομικά τους δεδομένα. Γι' αυτό, μπορεί να υπάρξει κίνητρο για παραποίηση των οικονομικών αποτελεσμάτων εφόσον πρόκειται να βελτιωθούν οι όροι της εκδοχής μετοχών.
 2. **Δανεισμός από τράπεζες και πιστωτικά ιδρύματα:** Οι εταιρίες χρειάζονται ξένα κεφάλαια για την ανάπτυξή τους, αλλά για να λάβουν δάνειο, πρέπει να έχουν ικανοποιητικά οικονομικά αποτελέσματα. Έτσι, μπορεί να υπάρξει κίνητρο για παραποίηση των αποτελεσμάτων και δεικτών όπως η ρευστότητα και η δραστηριότητα.
 3. **Πίεση από χρηματοοικονομικούς αναλυτές:** Οι επιχειρήσεις επιθυμούν να ξεπεράσουν τις εκτιμήσεις των χρηματοοικονομικών αναλυτών και να ενισχύσουν την εικόνα τους στην αγορά. Αυτό μπορεί να τις πείσει να παραποιήσουν τα οικονομικά αποτελέσματα.

4. **Διατήρηση σταθερής τάσης στα αποτελέσματα:** Οι επιχειρήσεις προσπαθούν να διατηρήσουν τα αποτελέσματά τους σε σταθερά επίπεδα για να διατηρήσουν υψηλή την τιμή των μετοχών τους και να αποφύγουν τον κίνδυνο απότομης μείωσης.
5. **Ανταγωνισμός:** Ο ανταγωνισμός μπορεί να ωθήσει τις επιχειρήσεις να παραποιήσουν τα αποτελέσματά τους για να φαίνονται πιο ανταγωνιστικές και να αποθαρρύνουν άλλες επιχειρήσεις από την είσοδο στην αγορά.
6. **Μερισματική πολιτική:** Η διατήρηση σταθερών αποτελεσμάτων είναι σημαντική για τη μερισματική πολιτική της επιχείρησης.
7. **Συγχωνεύσεις και εξαγορές:** Σε περιπτώσεις συγχωνεύσεων και εξαγορών, οι εταιρείες είναι δυνατόν να προχωρήσουν σε παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων για να ενισχύσουν τις θέσεις τους.

Συνοψίζοντας, τα κίνητρα για την παραποίηση οικονομικών καταστάσεων μπορεί να ποικίλουν, αλλά συνήθως συνδέονται με την ανάγκη επίτευξη συγκεκριμένων οικονομικών στόχων ή την αντιμετώπιση πιέσεων από το εξωτερικό περιβάλλον.

- **Κίνητρα που σχετίζονται με τη συμπεριφορά των μελών της Διοίκησης:**

1. **Διατήρηση της Διοικητικής Θέσης ενός Διευθυντή:** Κάθε μέλος της υψηλότερης διοίκησης μιας επιχείρησης, ενεργεί με τρόπο που προστατεύει τη διατήρηση της θέσης του στην κορυφαία διοίκηση της εταιρείας. Συνεπώς, για να επιτύχει αυτόν τον στόχο και να διατηρήσει την θέση του, αποτελεί σημαντικό κίνητρο για αυτόν να προβεί σε παραποίηση των οικονομικών αποτελεσμάτων της εταιρίας προς το καλύτερο. Αυτό γίνεται καθώς μια μείωση ή η έλλειψη βελτίωσης των χρηματοοικονομικών επιδόσεων ενδέχεται να οδηγήσει στην αντικατάστασή του.
2. **Προαγωγές στην ιεραρχική πυραμίδα:** Τα μέλη της ανώτατης διοίκησης χρησιμοποιούν τεχνικές επιρροής στα αποτελέσματα της εταιρίας, όχι μόνο για να παραμείνουν στην υπάρχουσα θέση τους, αλλά και για να προαχθούν σε υψηλότερη θέση στην ιεραρχία της διοίκησης.

- **Κίνητρα που σχετίζονται με το Ρυθμιστικό Πλαίσιο Λειτουργίας των Επιχειρήσεων:**

1. **Κανονιστικά μέτρα κατά της μονοπωλιακής δραστηριότητας και άλλες ρυθμίσεις:** Όταν επιχειρήσεις πετυχαίνουν υψηλά κέρδη, αυτό προσελκύει το ενδιαφέρον της κυβέρνησης, η οποία ελέγχει αν υπάρχει μονοπωλιακή συμπεριφορά. Οι εταιρείες έχουν όφελος αν εφαρμόσουν πρακτικές που περιορίζουν τα κέρδη τους, για να αποφύγουν τον έλεγχο από την κυβέρνηση. Ακόμη, η παραποίηση των οικονομικών αποτελεσμάτων μπορεί να γίνει με σκοπό την απόκτηση επιχορηγήσεων.
2. **Προσπάθεια φοροδιαφυγής των εταιριών:** Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ειδικά, επιχειρούν να ελαχιστοποιήσουν τον φορολογικό φόρτο με διάφορες τεχνικές επηρεασμού. Αυτός ο τρόπος προσέλκυσης κεφαλαίων εξασφαλίζει επιπλέον πόρους για την χρηματοδότηση των επενδυτικών τους προγραμμάτων.
3. **Ρυθμιστικό πλαίσιο του κλάδου της επιχείρησης:** Σε πολλές χώρες, ειδικά στις Η.Π.Α., υφίστανται διάφορες αλλαγές στο ρυθμιστικό πλαίσιο που αφορούν σημαντικούς κλάδους της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Τούτο συνεπάγεται ότι οι διοικήσεις των επιχειρήσεων πρέπει να προσαρμόσουν τα οικονομικά τους στοιχεία για να συμμορφωθούν με αυτές τις απαιτήσεις.

- **Κίνητρα που πηγάζουν από Συμβατικές Υποχρεώσεις της Επιχείρησης:**

1. **Συμβάσεις Δανείων:** Συνήθως, οι όροι της σύμβασης δανείου περιλαμβάνουν απαιτήσεις που πρέπει να τηρούνται κατά τη διάρκεια της περιόδου αποπληρωμής. Σε διαφορετική περίπτωση, η παράβαση αυτών των όρων ενδέχεται να επιφέρει αύξηση του επιτοκίου δανεισμού ή μπορεί να μειώσει τη διάρκεια αποπληρωμής. Με αυτόν το τρόπο ωθεί τις επιχειρήσεις που έχουν λάβει δάνειο να προβαίνουν σε ανακατασκευές στις οικονομικές τους καταστάσεις.
2. **Αμοιβές της Διοίκησης:** Συνήθως, οι αμοιβές της διοίκησης συνδέονται με τις οικονομικές επιδόσεις της επιχείρησης, με σκοπό να συμφωνούν και να ευθυγραμμίζονται οι στόχοι της διοίκησης με αυτούς των μετόχων. Αποτέλεσμα αυτού είναι η δημιουργία κινήτρου στη διοίκηση για την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεών της, με στόχο την μεγιστοποίηση των αμοιβών της.

- **Κίνητρα που προκύπτουν από την Επιχειρησιακή Κουλτούρα:**

1. **Βραχυπρόθεσμος στόχος:** Σε πολλές περιπτώσεις, επιχειρήσεις επικεντρώνονται στην επίτευξη βραχυπρόθεσμων στόχων και αδιαφορούν για την μακροπρόθεσμη στρατηγική. Καθώς προσπαθούν να επιτύχουν τους συγκεκριμένους βραχυπρόθεσμους στόχους κερδοφορίας που έχουν θέσει, υιοθετούν πολιτικές και πρακτικές που μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο τη μακροπρόθεσμη επιτυχία της εταιρίας.
2. **Προϋπολογισμοί και Σχέδια Δράσης που δεν είναι ρεαλιστικά:** Ορισμένες φορές, οι επιχειρήσεις δημιουργούν ετήσιους προϋπολογισμούς και σχέδια δράσης που διαφέρουν σημαντικά από την πραγματική πραγματικότητα, με σκοπό να κινητοποιήσουν τους διευθυντές να επιδιώξουν υψηλότερους στόχους. Ένα συνηθισμένο παράδειγμα αποτελούν οι επιχειρήσεις που κάθε χρόνο πετυχαίνουν αύξηση στα αναμενόμενα αποτελέσματά τους, με σταθερό ποσοστό, ανεξαρτήτως των οικονομικών και επιχειρηματικών συνθηκών που επικρατούν.

Αλληλεπίδραση των Κινήτρων Παραποίησης: Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μπορεί να είναι αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης διαφόρων κινήτρων, όπως παρουσιάστηκαν παραπάνω. Οι πιέσεις από το εξωτερικό περιβάλλον και η επιχειρηματική κουλτούρα ασκούν τη μεγαλύτερη επίδραση στη συμπεριφορά των διοικούντων, παράλληλα με τα ατομικά τους κίνητρα. Συνεπώς, σε μια επιχείρηση όπου η ακριβής και ειλικρινής παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων είναι προτεραιότητα και βασική αρχή, οι πιθανότητες παραποίησης με δόλιες πρακτικές είναι ελάχιστες.

Γενικά, τα κυριότερα κίνητρα που επηρεάζουν τη συμπεριφορά της διοίκησης έχουν ρίζες στη λειτουργία των χρηματοοικονομικών αγορών. Οι διοικήσεις των επιχειρήσεων που είναι κοινοπρακτικές στο χρηματιστήριο και έχουν μετοχές που διαπραγματεύονται εκεί, έχουν ισχυρότερα κίνητρα να επηρεάσουν τα αποτελέσματά τους.

5.4. ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

5.4.1. Απάτη Στα Λογιστικά Βιβλία Της Επιχείρησης

Αυτός ο τύπος απάτης πραγματοποιείται εντός της ίδιας της εταιρίας. Παράνομες πληρωμές ή δραστηριότητες καταγράφονται με τρόπο που το καλύπτει στα λογιστικά βιβλία και τα οικονομικά στοιχεία της εταιρείας. Ακόμα και όταν υπάρχει πρόθεση για τέτοια απάτη, η ανίχνευσή της είναι δύσκολη καθώς η διαδρομή του ελέγχου είναι συχνά δυσδιάκριτη. Όταν, όμως, εντοπιστεί, βοηθάει στον εντοπισμό της παραβίασης στα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης.

5.4.2. Απάτης Εκτός Των Λογιστικών Βιβλίων Της Επιχείρησης

Για αυτήν την είδηση απάτης ισχυρίζεται ότι οι διαδικασίες ελέγχου σχεδόν πάντα αποτυγχάνουν. Για να πραγματοποιηθεί αυτή η μορφή απάτης, η εταιρία θα πρέπει να καταγράψει εκπτώσεις από προμηθευτές που δεν έχουν καταγραφεί και σημαντικές πωλήσεις μετρητών. Κλασικά παραδείγματα απάτης αποτελούν οι δωροδοκίες και οι μίζες.

Οι κλοπές ενδέχεται να μην καλύπτονται για πολλούς λόγους. Αρχικά, η κάλυψη ενδέχεται να μην είναι απαραίτητη εάν τα έγγραφα του θύματος δεν δύνανται να αποκαλύψουν την αλήθεια. Μολονότι, ακόμη και αν παραμείνουν αποκαλυπτόμενες, τα έγγραφα ενδέχεται να είναι ανεπαρκή για τον εντοπισμό του δράστη της απάτης. Επιπλέον, το θύμα ενδέχεται να ανεχθεί την απώλεια που υπέστη λόγω της απάτης που διαπράχθηκε.

Ο Thornhill προσθέτει επίσης τα εξής:

1. Η συγκάλυψη αποτελεί θεμέλιο των τακτικών απατών, αποτελώντας τον κύριο παράγοντα πολλών από αυτές.
2. Η διαστρέβλωση αναφέρεται στην αλλοίωση μιας πραγματικότητας, είτε ατομικής, φυσικής ή εμπορικής.

3. Η χειραγώγηση αναφέρεται στην τροποποίηση ενός λογιστικού εγγράφου. Αυτή η ενέργεια, πριν, κατά τη διάρκεια ή έπειτα από την διάπραξη της κλοπής, στοχεύει στην πραγματοποίηση της απάτης.

(Thornhill, W. (1995). Forensic Accounting, How to Investigate Financial Fraud. New York: Richard D. Irwin Inc)

5.4.3. Η Θεωρία Των Ευκαιριών

Η Θεωρία των Ευκαιριών προσδιορίζει ότι όλοι οι άνθρωποι κρατούν ένα επίπεδο ευκαιρίας που μπορεί να τους οδηγήσει στην εκτέλεση απάτης. Αυτή η ευκαιρία επηρεάζεται από τρεις βασικούς παράγοντες: α) Η πρόσβαση των πιθανών δραστών στα εσωτερικά της επιχείρησης, την περιουσία και τα αρχεία της, β) Η ικανότητα των δραστών να αντιληφθούν δυνητικές καταστάσεις κινδύνου και να τις εκμεταλλευτούν για δικό τους όφελος, γ) Η ώρα που διαθέτουν για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της απάτης. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι είναι αυτοί που διαλέγουν τον τόπο και τον χρόνο για την εκτέλεση της απάτης.

Όπως αναφέρει και ο William T. Thornhill, οι λογιστικές απάτες διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες:

- Οι απλές απάτες, όπου μια μόνο πρόσωπο μπορεί να εμπλακεί, είτε είναι γνώστης της επιχείρησης είτε είναι εξωτερικό πρόσωπο.
- Οι σύνθετες απάτες, που προκύπτουν από τη συνεργασία δύο ή περισσότερων ατόμων που είναι είτε μέλη της επιχείρησης είτε είναι εξωτερικοί προς αυτήν.
- Οι περίπλοκες απάτες, που προκύπτουν από τη συνεργασία ενός ή περισσότερων εσωτερικών μελών της εταιρίας με έναν ή περισσότερους εξωτερικούς χρήστες.

(Thornhill, W. (1995). Forensic Accounting, How to Investigate Financial Fraud. New York: Richard D. Irwin Inc)

Είναι εξίσου σημαντικό να σημειωθεί ότι οι περισσότερες απάτες προκύπτουν από παραβίαση της εμπιστοσύνης μεταξύ των υπαλλήλων της επιχείρησης, καθώς και των

υπόλοιπων με πρόσβαση στο εσωτερικό της. Επιπλέον, παρατηρείται ότι οι απάτες συχνά πραγματοποιούνται από άτομα με χαμηλότερο επίπεδο δεξιοτήτων, με μικρό χρηματικό ποσό ως στόχο. Καθώς οι δεξιότητες αυξάνονται, ο αριθμός των απατών μειώνεται, αλλά τα ποσά που εμπλέκονται είναι υψηλότερα.

Ο Thornhill τονίζει ότι η ευκαιρία για την εκτέλεση απάτης εξαρτάται από τα εξής:

- Την πρόσβαση του δράστη στο ενεργητικό της εταιρίας, τα συστήματα και τα αρχεία της επιχείρησης.
- Τις ικανότητες του δράστη. Η αύξηση των δεξιοτήτων συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο για την επιχείρηση.
- Το χρονικό πλαίσιο. Ο δράστης συνήθως επιλέγει την ώρα και τον τόπο της απάτης, ψάχνοντας για αδυναμίες στα μέτρα προστασίας της εταιρίας.
- Την κατάσταση. Δηλώνει την ικανότητα του δράστη να αποφεύγει τους ελέγχους της επιχείρησης, καθώς και τους οικείους υπαλλήλους της, με δυνατό αποτέλεσμα την ανεξέλεγκτη αντικανονική συμπεριφορά.

5.4.4. Η Θεωρία Της Συγκάλυψης

Η Θεωρία της Συγκάλυψης αναφέρεται στην περίπτωση όπου η πράξη απάτης φαίνεται απλή όταν εξετάζεται στο βασικό της επίπεδο. Ο στόχος της είναι επιπλέον απλός, καθώς αποσκοπεί στο να αποκτήσει ένα παράνομο πλεονέκτημα απέναντι στο θύμα. Για να επιτευχθεί αυτό, ο απατεώνας συνήθως προσπαθεί να προκαλέσει σύγχυση τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική κατάσταση των λογιστικών εγγραφών.

5.4.5. Η Θεωρία Των Αποκλίσεων

Η Θεωρία των Αποκλίσεων αναφέρεται στο γεγονός ότι η πρακτική της απάτης μπορεί να θεωρηθεί ως μια ανωμαλία συμπεριφοράς, καθώς αντίκειται στους κοινούς κανόνες της κοινωνίας, η οποία βασίζεται στην αναγνώριση του ατόμου ως μέλος ενός συνόλου. Οι άτομα που ασχολούνται με την απάτη συχνά προσπαθούν να κρύψουν τα πράγματά τους, αναζητώντας συνεχώς τρόπους για να μην ανιχνευθούν. Ως αποτέλεσμα, για έναν εμπειρογνώμονα ελεγκτή, οι αποκλίσεις στη συμπεριφορά ενός ατόμου σε σχέση με τα κοινά πρότυπα συνήθως αποτελούν το πρώτο σημάδι μιας πιθανής απάτης.

5.4.6. Η Θεωρία Της Ελάχιστης Και Στρατηγικής Συμπαιγνίας

Οι Θεωρίες της Ελάχιστης και Στρατηγικής Συμπαιγνίας αναφέρονται στην περίπτωση όπου συνήθως μία από τις πέντε περιπτώσεις απάτης περιλαμβάνει συνεργασία ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα άτομα. Αυτή η συνεργασία συχνά συμβαίνει υπό δύο ανόμοιες καταστάσεις: α) Για να παρέχουν τις απαραίτητες ευκαιρίες, πόρους ή δεξιότητες για τη διάπραξη της απάτης (Ελάχιστη Συμπαιγνία) και β) Για να καρπωθούν και διαμοιράσουν τα οφέλη που προκύπτουν από τις χαμηλές δεξιότητες στην απάτη μεταξύ του μεγαλύτερου αριθμού ατόμων (Θεσμοθετημένη Απάτη ή Στρατηγική Συμπαιγνία).

5.5. ΤΡΙΓΩΝΟ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΜΑΝΤΙΟΥ

5.5.1. Τρίγωνο Της Απάτης (The Fraud Triangle)

Παρά τις σθεναρές ενέργειες να εξαλειφθεί η διαφθορά, η απόπειρα υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων και η κακόβουλη παραποίηση χρηματοοικονομικής πληροφόρησης,

διαφαίνεται ότι η απάτη εμφανίζεται με διάφορους τρόπους και αυξάνεται τόσο σε συχνότητα όσο και σε δριμύτητα.

Ένα από τα πιο αξιόπιστα σενάρια για την αντιμετώπιση και ανίχνευση της απάτης αποτελεί το "Τρίγωνο της Απάτης". Ο εγκληματολόγος Donald R. Cressey το ανέπτυξε το 1950, κατά την εκπόνηση της διδακτορικής του διατριβής, με στόχο να εξηγήσει τους λόγους πίσω από την διάπραξη απάτης.

Τα τρία βασικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν το "Τρίγωνο της Απάτης" είναι: η Ευκαιρία, η Πίεση και η Εκλογίκευση. Η Ευκαιρία είναι το στοιχείο που οι επιχειρηματίες έχουν μεγαλύτερο έλεγχο. Ο τρόπος για την μείωση των ευκαιριών για απάτη είναι η περιορισμένη διαθεσιμότητα τους.

Συνήθως, το σύνολο και των τριών συνθηκών είναι απαραίτητο για την διάπραξη απάτης. Ορισμένες από αυτές πηγάζουν από το επιχειρηματικό περιβάλλον, ενώ άλλες είναι ενστικτώδεις στα άτομα και τις προσωπικές τους συνθήκες. Για κάθε μία από τις συνθήκες σημειώνονται τα ακόλουθα:

- **Ευκαιρίες**

Παράγοντες που δημιουργούν ευκαιρίες για τη διάπραξη απάτης περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

1. Αναποτελεσματικοί εσωτερικοί έλεγχοι. Παραδείγματα αδυναμίας στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνουν την έλλειψη διαχωρισμού καθηκόντων και εξουσιοδότησης σε συναλλαγές, καθώς και την έλλειψη φυσικών ελέγχων και αποτελεσματικής επίβλεψης. Ορισμένα γεγονότα, όπως η έλλειψη ενημέρωσης του προσωπικού σχετικά με τους κανόνες επιχειρηματικής ηθικής και η λειτουργία υπό έντονη πίεση, επιδεινώνουν το ζήτημα.
2. Αναποτελεσματικό διοικητικό συμβούλιο. Όταν το διοικητικό συμβούλιο παρουσιάζει αδυναμίες, υποκείμενο σε επιρροές ή ακόμα και έλλειψη ανεξαρτησίας, η διοίκηση μπορεί να θεωρήσει ανεπαρκή τον μηχανισμό ελέγχου.
3. Πρακτικές ατιμωρησίας. Πολλές εταιρείες δεν επιβάλλουν αυστηρές κυρώσεις στους δράστες απάτης, περιοριζόμενες συνήθως σε προφορικές επιπλήξεις. Αυτό μπορεί να αποτελέσει έναν λόγο για τον οποίο οι εργαζόμενοι μπορεί να προσπαθήσουν την απάτη, γνωρίζοντας ότι η ποινή τους θα είναι ελάχιστη εάν αποκαλυφθούν.

4. Έλλειψη ηθικής καθοδήγησης και ηγεσίας. Η έλλειψη ενημέρωσης και καθοδήγησης σχετικά με την εταιρική ηθική μπορεί να οδηγήσει τους εργαζόμενους σε πράξεις απάτης, είτε επειδή δεν αντιλαμβάνονται την παραβίαση, είτε επειδή πιστεύουν λανθασμένα ότι ενεργούν προς όφελος της εταιρείας. Η ανώτατη διοίκηση πρέπει να δείξει προθυμία για την καθοδήγηση στον τρόπο λήψης δύσκολων αποφάσεων και να είναι πρότυπο ηθικής συμπεριφοράς.

- **Πίεση**

Οικονομικές δυσκολίες κυρίως ήταν αυτές που προκάλεσαν τις μεγαλύτερες ανάγκες, προετοιμάζοντας έτσι το έδαφος για την διάπραξη οικονομικής απάτης. Σύμφωνα με έρευνες, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων απάτης, είναι η πίεση που ωθεί τον δράστη να ρισκάρει για την αποκόμιση των απαραίτητων πόρων. Η πίεση ενδέχεται να μην γίνεται φανερή ή ακόμη και να μην αντιλαμβάνεται από τρίτους. Ορισμένες πιέσεις συχνά καθοδηγούν τα στελέχη των εταιριών στο να υπεξαιρέσουν περιουσιακά στοιχεία περιλαμβάνουν την ψυχολογική ανάγκη για επιτυχία, τα υψηλά προσωπικά χρέη, τις υψηλές ιατρικές δαπάνες, τις απροσδόκητες οικονομικές ανάγκες, τις προσωπικές οικονομικές απώλειες, τις δαπάνες για ακριβείς συνήθειες, τις πιέσεις από το εργασιακό περιβάλλον όπως η χαμηλή αμοιβή, την αποτυχία προαγωγής, την άδικη μεταχείριση, την έλλειψη σεβασμού από την εργασία και τις οικογενειακές ή συζυγικές πιέσεις. (Καζαντζής, 2006)

Συχνά, η απληστία παρακινεί τον δράστη να διαπράξει απάτη, με σκοπό να εκπληρώσει την επιθυμία του για απόκτηση υλικών αγαθών, την ικανοποίηση ακριβών συνηθειών του, ή ακόμη και την επίτευξη υψηλότερου βιοτικού επιπέδου. Τέλος, υπάρχουν πιέσεις που πηγάζουν από τον εθισμό ορισμένων ατόμων σε ουσίες ή τυχερά παιχνίδια. Αυτές οι πιέσεις προκύπτουν από την ανάγκη του ατόμου να καλύψει τις ανάγκες του, καθώς θεωρείται αναπόφευκτο να προχωρήσει σε απατηλές δραστηριότητες. (Cendrowski, Martin and Petro, 2015).

- **Εκλογίκευση**

Σύμφωνα με τη μελέτη των Hollinger και Clark (1983), οι άνθρωποι σπάνια διαπράττουν απάτη, εκτός εάν μπορούν να βρουν έναν τρόπο να την δικαιολογήσουν βάσει του δικού τους ηθικού κώδικα. Για πολλούς υπαλλήλους, η προσωπική ακεραιότητα είναι το βασικό εμπόδιο που τους εμποδίζει από την άσκηση απάτης, ακόμα και όταν υπάρχουν πιέσεις ή ευκαιρίες. Οι

ερευνητές υποστηρίζουν ότι ένας ισχυρός επιχειρησιακός κώδικας ηθικής μπορεί να αποτρέψει τα άτομα από τη χρήση εκλογικεύσεων ως δικαιολογία για παράνομη συμπεριφορά.

Ορισμένες συνηθισμένες συμπεριφορές ή εκλογικές δράσεις που συνδέονται συχνά με απάτες περιλαμβάνουν:

1. Η πεποίθηση ότι κάποιος υπολείπεται σε αμοιβές.
2. Η αντίληψη ότι κάποιος εργάζεται υπερβολικά.
3. Η πεποίθηση ότι και άλλοι ενεργούν με τον ίδιο τρόπο.
4. Η πεποίθηση ότι η ανώτερη θέση κάποιου δικαιολογεί αυτήν τη συμπεριφορά.
5. Χαμηλή αυτοεκτίμηση ή ηθική.
6. Ανάγκη για εκδίκηση.
7. Η αίσθηση ότι πρόκειται για ένα δάνειο που θα εξοφληθεί σύντομα.
8. Η βεβαιότητα ότι κανείς δεν θα υποστεί ζημία.
9. Η πεποίθηση ότι η πράξη εξυπηρετεί κάποιον "καλό" σκοπό.
10. Η αντίληψη ότι πρόκειται για προσωρινή πράξη μέχρι να βελτιωθούν οι συνθήκες.

(Καζαντζής, Χ. (2006). Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος, Μια Συστηματική Προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων. Πειραιάς: Business Plus A.E)

Γενικά, υπάρχει η άποψη ότι ένα άτομο που διαπράττει απάτη μπορεί να πείσει τον εαυτό του ότι, ουσιαστικά, δανείζεται χρήματα από την εταιρία και πως σε κάποιο σημείο θα τα επιστρέψει, αντί να θεωρήσει ότι παραβιάζει την περιουσία της. Υπάρχουν, βέβαια, κάποιοι καταχραστές που θεωρούν ότι η εταιρία δεν χρειάζεται αυτά τα χρήματα και δεν υπολείπεται ουσιαστικών πόρων. Άλλοι, πάλι, θεωρούν ότι η επιχείρηση αξίζει να έχει τα χρήματα στην κατοχή της ως ανταμοιβή για τις "κακές" πράξεις προς τους υπαλλήλους της.

Ως εκ τούτου, οι διάφοροι οργανισμοί θέτουν σε εφαρμογή αυστηρούς ελέγχους και επιτηρήσεις. Το ελεγκτικό επάγγελμα έχει υιοθετήσει αυστηρότερα πρότυπα και διαδικασίες, ενώ οι προγραμματιστές λογισμικού διαρκώς προσθέτουν χαρακτηριστικά παρακολούθησης στα υποστηρικτικά συστήματα. Παρ' όλα αυτά, παραμένει αμφίβολο εάν αυτές οι ενέργειες αρκούν για την τελική αντιμετώπιση του προβλήματος της απάτης.

Οι ιδιοκτήτες και το διοικητικό προσωπικό των επιχειρήσεων πρέπει να αναλάβουν τον έλεγχο της απάτης, επικεντρώνοντας κυρίως στην ευκαιρία, η οποία αποτελεί ένα από τα τρία στοιχεία του "Τριγώνου της Απάτης". Αυτός ο τομέας προσφέρει την ευκαιρία για τη διάπραξη απάτης. Μπορεί να είναι δύσκολο για τη διοίκηση να αντιμετωπίσει τις ανάγκες και τις αιτήσεις των εργαζομένων, αλλά με τον περιορισμό των ευκαιριών για απάτη, είναι δυνατόν να μειωθεί κάπως η πιθανότητα διάπραξης απάτης.

5.5.2. Διαμάντι Της Απάτης (The Fraud Diamond)

Σύμφωνα με τους David T. Wolfe και Dana R. Hemanson, το "Τρίγωνο της Απάτης", που συζητήθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, θα μπορούσε να εμπλουτιστεί με ένα τέταρτο στοιχείο. Αυτή η προσθήκη θα μπορούσε να βελτιώσει τις διαδικασίες πρόληψης και ανίχνευσης απάτης. Συνεπώς, οι συγγραφείς ενσωματώνουν, παράλληλα με τα κίνητρα, τις ευκαιρίες και τον εξορθολογισμό, την ικανότητα του ατόμου, δημιουργώντας το "Διαμάντι της Απάτης".

Μεγάλο εύρος απατών, πιο συγκεκριμένα αυτές που έχουν ως αποτέλεσμα την κατάχρηση δισεκατομμυρίων, πιθανόν να μην είχαν πραγματοποιηθεί ποτέ, αν δεν υπήρχε στην εταιρία το κατάλληλο άτομο με τις αναγκαίες ικανότητες για αυτόν τον σκοπό. Η ύπαρξη μιας ευκαιρίας ανοίγει τον δρόμο προς την διάπραξη απάτης, ενώ τα διάφορα κίνητρα και ο εξορθολογισμός κατευθύνουν το άτομο προς αυτήν. Παρόλα αυτά, το άτομο πρέπει να διαθέτει ειδικές ικανότητες, ώστε να αναγνωρίζει τις ευκαιρίες που του παρουσιάζονται και να τις εκμεταλλεύεται όχι μόνο μια, αλλά πολλές φορές.

Καθώς έχουμε ήδη ορίσει τις έννοιες των κινήτρων, των ευκαιριών και του εξορθολογισμού, είναι καιρός να αναλύσουμε την έννοια των ικανοτήτων. Ο όρος "Ικανότητα" αναφέρεται στις δεξιότητες και τα χαρακτηριστικά που ένα άτομο διαθέτει, επιτρέποντάς του να διαπράττει απάτη. Αυτά τα άτομα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τις ευκαιρίες για απάτη και να τις υλοποιούν. Καθώς αυτά τα τέσσερα στοιχεία αλληλεπικαλύπτονται, επισημαίνεται η

πρωταρχική συνεισφορά του "Διαμαντιού της Απάτης". Αυτό καθορίζει ότι οι δεξιότητες αυτές λαμβάνονται υπόψη ξεχωριστά κατά την αξιολόγηση του κινδύνου απάτης.

5.6. ΑΠΑΤΗ ΣΤΙΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Σύμφωνα με τον Rezaee (2005), παρακάτω παρουσιάζονται οι πέντε βασικοί παράγοντες που μπορούν να ερμηνεύσουν την έννοια της απάτης στις λογιστικές καταστάσεις, συνοψίζοντας τα αρχικά CRIME:

1. Cooks (Μάγειρες): Συχνά, η απάτη στις οικονομικές καταστάσεις οφείλεται στον Διευθύνοντα Σύμβουλο και τον επικεφαλής των οικονομικών υπηρεσιών της επιχείρησης, όπως αναφέρουν ερευνητικά έργα.
2. Recipies (Συνταγές): Η απάτη μπορεί να προκύψει από μια σειρά πράξεων, που περιλαμβάνουν από την υπερεκτίμηση των εσόδων έως την υποτίμηση των υποχρεώσεων και των εξόδων. Η Διαχείριση των Κερδών (Earnings Management) αποτελεί μία από τις συνηθέστερες μεθόδους απάτης.
3. Incentives (Κίνητρα): Τα κίνητρα οικονομικού επιπέδου, όπως η οικονομική πίεση για επίτευξη προβλεπόμενων κερδών, είναι συχνά τα κίνητρα που οδηγούν σε απάτη. Ενδεχομένως, ψυχολογικά, εγωκεντρικά ή ιδεολογικά κίνητρα μπορούν να έχουν επίσης σημαντικό ρόλο.
4. Monitoring (Παρακολούθηση): Η διαδικασία χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των εισηγμένων επιχειρήσεων περιλαμβάνει έναν μηχανισμό παρακολούθησης, που αποτελείται από την άμεση εποπτεία του διοικητικού συμβουλίου, της επιτροπής ελέγχου, των εξωτερικών ορκωτών ελεγκτών και των ρυθμιστικών οργανισμών, καθώς και την έμμεση εποπτεία ατόμων που δρουν ως ενδιάμεσοι απέναντι σε αναλυτές, θεσμικούς επενδυτές και τραπεζίτες.
5. End Results (Αποτελέσματα): Τα ανώτατα στελέχη μιας εταιρείας που εμπλέκονται στο διάσημο "μαγείρεμα των λογιστικών βιβλίων" υφίστανται διάφορες συνέπειες λόγω της συγκεκριμένης πράξης.

Ο Rezaee παραθέτει μερικές από αυτές: α) Απώλεια της αποζημίωσής τους, β) Ασκείται πίεση για υποβολή παραίτησης ή απόλυσή τους, γ) Διαγραφή από τους καταλόγους της σχετικής Επιτροπής Ασφαλείας και αδυναμία επαναπρόσληψης ως διευθυντές ή ως εργαζόμενοι σε εισηγμένες εταιρείες, δ) Κυρώσεις με πρόστιμα ή φυλάκιση.

Επιπλέον, παρατηρείται ότι πολλοί ανεξάρτητοι ελεγκτές που έχουν εμπλακεί σε απάτη στις οικονομικές καταστάσεις υποβάλλονται σε προσωπικές και επαγγελματικές κυρώσεις.

5.7. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΛΕΥΚΟΥ ΚΟΛΑΡΟΥ

5.7.1. Έννοια Εγκλήματος Λευκού Κολάρου

Η έννοια του εγκλήματος του λευκού κολάρου αναφέρεται σε παραβάσεις που σχετίζονται με παράνομες επιχειρηματικές δραστηριότητες, και όχι απαραίτητα με οικονομικά εγκλήματα γενικά. Σύμφωνα με το FBI, αυτό το είδος εγκλήματος συνήθως δεν περιλαμβάνει βία. Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν θύματα που μπορεί να αντιμετωπίσουν σοβαρές συνέπειες, όπως την απώλεια των αποταμιεύσεών τους, τη δυνατότητα να χάσουν εκατομμύρια από τις επενδύσεις τους ή ακόμα και την καταστροφή ολόκληρων εταιριών και οργανισμών.

Όσον αφορά την κατηγοριοποίηση ενός εργαζομένου ως εργαζόμενο λευκού κολάρου, αυτό αναφέρεται σε εργαζομένους που κερδίζουν υψηλούς μισθούς λόγω της υψηλής ειδίκευσής τους, χωρίς να ασχολούνται με χειρωνακτική εργασία. Συνήθως, αναφέρονται σε επαγγέλματα που απαιτούν γνώση γραφείου και διοίκησης, αντί να απαιτούν φυσική εργασία.

Ο Adam Hayes ορίζει έναν υπάλληλο λευκού κολάρου ως έναν εργαζόμενο που εξειδικεύεται σε εργασίες υψηλής ειδίκευσης, κερδίζοντας υψηλότερο μισθό, χωρίς να ασχολείται με χειρωνακτική εργασία. Ιστορικά, ανήκουν στην κατηγορία του "πουκαμίσου και

γραβάτας", αντιπροσωπεύοντας τον κλάδο των γραφείων και τη διοίκηση, αντί να εμπλέκονται σε φυσική εργασία.

5.7.2. Χαρακτηριστικά Εγκλήματος Λευκού Κολάρου

Τα χαρακτηριστικά του εγκλήματος λευκού κολάρου περιλαμβάνουν την ανάγκη υψηλού επιπέδου εμπιστοσύνης από το θύμα προς τον δράστη, προκειμένου να οδηγήσει σε άμεση χρηματική απώλεια ή ισοδύναμης αξίας. Αυτή η εμπιστοσύνη βασίζεται στο κοινωνικό και επαγγελματικό κύρος του δράστη, καθώς και στην εμπειρία και δεξιότητες του. Συνήθως, αυτό επηρεάζει επαγγελματίες, πολιτικούς και διασημότητες, που μπορούν να καταχράονται την εμπιστοσύνη των θυμάτων χωρίς τη χρήση βίας. Αυτό δημιουργεί μια ανισορροπία δύναμης μεταξύ δράστη και θύματος, λόγω της ενδεχόμενης άγνοιας ή εξάρτησης του θύματος.

Οι δράστες λευκού κολάρου είναι άτομα που εργάζονται σε γραφεία, φορώντας κουστούμια και αποφεύγοντας τη φυσική εργασία. Έχουν υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης σε σχέση με τους υπόλοιπους εργαζόμενους, με περισσότερα προνόμια, κυρίως στον τομέα των αποδοχών. Τα χαρακτηριστικά τους περιλαμβάνουν δόλο, απόκρυψη και παραβίαση της εμπιστοσύνης. Συνήθως, αυτά τα εγκλήματα σχετίζονται με διευθυντικά στελέχη εταιριών και οργανισμών, που οδηγούν σε υψηλότερες θέσεις και αυξημένα εισοδήματα.

Τα εγκλήματα λευκού κολάρου μπορεί να ενεργοποιούνται από πολλά άτομα, αντί για μεμονωμένους δράστες, και μπορεί να εμπλέκουν αρκετές μονάδες στον σχεδιασμό και την εκτέλεσή τους. Οι ερευνητικές μελέτες υποδεικνύουν ότι η συνεργασία με άτομα που διαπράττουν παράνομες πράξεις μπορεί να οδηγήσει και τον ίδιο στην υιοθέτηση αυτής της συμπεριφοράς.

Ο δράστης λευκού κολάρου εξυπηρετεί τα συμφέροντά του, χωρίς να είναι γνωστό στους υπόλοιπους, με κόστος για την εταιρεία/οργανισμό στον οποίο εργάζεται, αλλά και έμμεσα για άλλους, όπως την αύξηση των τιμών των μετοχών. Επιπλέον, είναι πρόθυμος να αναλαμβάνει ρίσκα για να επιτύχει τους στόχους του.

Το ξέπλυμα χρήματος αποτελεί βασική μορφή εγκλήματος λευκού κολάρου. Κατά τη διαδικασία αυτή, οι εγκληματίες προσπαθούν να αποκρύψουν την προέλευση των παράνομων εσόδων τους και να μετατρέψουν αυτά σε νόμιμα, κρατώντας παράλληλα τον έλεγχο.

Ο Herbert Edelhertz διακρίνει τα εγκλήματα λευκού κολάρου σε τέσσερις κατηγορίες :

1. Εγκλήματα που διαπράττονται από ένα άτομο εν περιπτώσει και χωρίς συγκεκριμένο πρόγραμμα. Σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνονται η φοροδιαφυγή, η απάτη με πιστωτικές κάρτες, και η απάτη χρεοκοπίας.
2. Εγκλήματα που διαπράττονται κατά τη διάρκεια της εργασίας. Αυτά διαπράττονται από εργαζόμενους εντός μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού, παραβιάζοντας το καθήκον αφοσίωσης και εμπιστοσύνης προς τον εργοδότη και τους πελάτες. Σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν η κατάχρηση χρημάτων, το παράνομο εμπόριο και η δωροδοκία.
3. Εγκλήματα που διαπράττονται από έναν οργανισμό ή μια επιχείρηση, αλλά δεν σχετίζονται με τις βασικές τους δραστηριότητες. Σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν η παραβίαση των νόμων περί μονοπωλίου, οι παραπλανητικές διαφημίσεις και η εμπορική κατασκοπεία.
4. Εγκλήματα λευκού κολάρου που αποτελούν συνεχή δραστηριότητα ή ακόμα και την κύρια δραστηριότητα της επιχείρησης. Αυτά εμπλέκουν καθημερινές λειτουργίες της κύριας δραστηριότητας της επιχείρησης.

<https://www.legalserviceindia.com/legal/article-3811-white-collar-crimes.html>

Τα χαρακτηριστικά εγκλήματα του λευκού κολάρου περιλαμβάνουν:

1. **Κλοπή μισθών:** Αυτό περιλαμβάνει την αρνητική πράξη της μη πληρωμής των δίκαιων μισθών και παροχών προς τους εργαζομένους. Τα παραδείγματα περιλαμβάνουν τη μη καταβολή υπερωριών, την παραβίαση των νόμων περί ελάχιστου μισθού, τις παράνομες παρεκκράτησεις αμοιβών, καθώς και την υποχρέωση για εργασία εκτός του ωραρίου ή τη μη παροχή ετήσιων αδειών.
2. **Δωροδοκία:** Αφορά την παράνομη προσφορά ή αποδοχή αντικειμένων αξίας με σκοπό να επηρεαστούν οι ενέργειες ενός υπαλλήλου ή άλλου ατόμου. Είναι νόμιμο να προσφέρεται έκπτωση ή επιστροφή χρημάτων σε όλους τους αγοραστές, αλλά όταν γίνεται με σκοπό την επηρέαση ενός συγκεκριμένου ατόμου, χαρακτηρίζεται ως δωροδοκία.(Black's Law Dictionary, Garner and Black)

3. **Σχέδια Ponzi:** Πρόκειται για μια απάτη που δαλεάζει τους επενδυτές, πληρώνοντας τα κέρδη από τις εισφορές νεότερων επενδυτών. Οι θύματα πείθονται ότι τα κέρδη προέρχονται από νόμιμες επιχειρηματικές δραστηριότητες, ενώ στην πραγματικότητα προέρχονται από τις εισφορές νέων επενδυτών. (Investor.gov., Ponzi Scheme, 2021)
4. **Εμπόριο εσωτερικών πληροφοριών:** Πρόκειται για την παράνομη διαπραγμάτευση εμπιστευτικών πληροφοριών που αφορούν την εταιρεία. Αυτές οι πληροφορίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αποκτηθούν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα στις συναλλαγές. Οι κανόνες περί εμπορίου εσωτερικών πληροφοριών διαφέρουν ανάλογα με τη χώρα και μπορεί να επηρεάσουν όχι μόνο τους εσωτερικούς παράγοντες, αλλά και άλλα άτομα συνδεδεμένα με αυτούς, όπως μεσίτες και συνεργάτες. Αυτά τα είδη εγκλημάτων λευκού κολάρου αντιπροσωπεύουν παραβάσεις στον επιχειρηματικό κόσμο και αντίκεινται στις ηθικές και νομικές αρχές της ορθής επιχειρηματικής συμπεριφοράς.
5. **Υπεξαίρεση:** Αυτή η μορφή απάτης σχετίζεται με την παρακράτηση περιουσιακών στοιχείων από τα άτομα που τους έχει ανατεθεί η φύλαξη ή ο χειρισμός τους, με σκοπό την κατάχρηση ή την κράτησή τους για προσωπικό όφελος. Παραδείγματα περιλαμβάνουν την απόπειρα ενός υπαλλήλου να μεταφέρει χρήματα της εταιρείας στον προσωπικό του λογαριασμό.
6. **Κυβερνοέγκλημα:** Σχετίζεται με εγκλήματα που συμβαίνουν μέσω υπολογιστή και δικτύου. Μπορεί να αφορά είτε την κατάχρηση ενός υπολογιστή για τη διάπραξη εγκλήματος, είτε την επίθεση στον υπολογιστή για να αφαιρέσει ή να κλέψει πληροφορίες.
7. **Παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων:** Αφορά τη χρήση προστατευμένων από νόμους πνευματικών δικαιωμάτων έργων χωρίς την απαιτούμενη άδεια, παραβιάζοντας τα δικαιώματα αποκλειστικότητας του κατόχου.
8. **Ξέπλυμα χρήματος:** Αναφέρεται στη διαδικασία νομιμοποίησης χρηματικών ποσών που προέρχονται από εγκλήματα, προκειμένου να φαίνεται ότι είναι νόμιμα.
9. **Κλοπή ταυτότητας:** Όταν ένα άτομο χρησιμοποιεί προσωπικά στοιχεία άλλου χωρίς τη συναίνεσή του, προκειμένου να εκτελέσει ενέργειες ή να διαπράξει απάτη.
10. **Πλαστογραφία:** Αναφέρεται στην παραποίηση ψευδών στοιχείων με σκοπό την εξαπάτηση άλλων ατόμων.

11. **Πτωχευτική απάτη:** Αφορά την απόκρυψη, μετατροπή ή ψευδή δήλωση περιουσιακών στοιχείων σε περίπτωση πτώχευσης, με σκοπό την αποφυγή αποπληρωμής χρεών.

5.7.3. Εντοπισμός Εγκλημάτων Λευκού Κολάρου

Για να αναγνωρίσουμε εγκλήματα λευκού κολάρου και να αξιολογήσουμε την κλίμακά τους, όπως τονίζει ο David Nelken, απαιτούνται συγκεκριμένα βήματα:

1. Εφαρμογή συμμετοχικής παρατήρησης σε επιχειρήσεις που έχουν επιβεβαιωθεί ότι διέπραξαν, ή έχουν ιστορικό εγκλημάτων λευκού κολάρου. Επαγγελματίες ερευνητές θα πραγματοποιήσουν συνεντεύξεις βάθους, εξερευνώντας τον εσωτερικό κόσμο αυτών των οντοτήτων, αναλύοντας προσωπικά έγγραφα που παράγονται εντός αυτών, διερευνώντας συλλογικές συζητήσεις και συλλέγοντας αποτελέσματα από τις δραστηριότητες τους, είτε εντός της εταιρίας είτε έξω από αυτήν.
2. Έρευνα εγκλημάτων λευκού κολάρου όπου υπάρχουν πληροφορίες σχετικά με τα χαρακτηριστικά και το προφίλ των εγκληματιών, καθώς και τις μεθόδους που ακολούθησαν. Η περιγραφή αυτών των στοιχείων, όπως αναφέρεται στην έρευνα του Gilbert Geis για τους white collar criminals το 1968, αποτελεί σημαντικό βήμα για την κατανόηση των εγκλημάτων λευκού κολάρου.
3. Ανάλυση των καταδικασθέντων εγκληματιών που διέπραξαν αυτούς τους τύπους εγκλημάτων, προκειμένου να κατανοήσουμε τα χαρακτηριστικά και το προφίλ των ατόμων που είναι ικανά να τα διαπράξουν.
4. Συνεντεύξεις με επιχειρηματίες και άτομα που ανήκουν σε υπηρεσίες που ειδικεύονται στην έρευνα και την παρακολούθηση των εγκλημάτων αυτών, μαζί με την παρατήρηση των ατόμων αυτών.
5. Έρευνα των εγκλημάτων λευκού κολάρου που έχουν δημοσιευτεί στα μέσα ενημέρωσης, λαμβάνοντας υπόψη τις περιγραφές που έχουν δοθεί για αυτά.

Αυτά τα βήματα αποτελούν κρίσιμα εργαλεία για την αναγνώριση και την κατανόηση των εγκλημάτων λευκού κολάρου.

5.7.4. Εγκλήματα Λευκού Κολάρου Και Εσωτερικός Έλεγχος

Σύμφωνα με τους Fisse και Braithwaite, ο εσωτερικός έλεγχος της εταιρίας, ως μηχανισμός για την επιβολή της εταιρικής δικαιοσύνης, μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την ανίχνευση παραβάσεων εντός της εταιρίας, αφού αντανακλά την πολιτιστική ατμόσφαιρα του οργανισμού. Επιπλέον, υπογραμμίζουν ότι οι εσωτερικοί ερευνητές-ελεγκτές, λόγω της ικανότητάς τους να κατανοούν αυτήν την κουλτούρα, είναι σε θέση να αναγνωρίσουν πιο γρήγορα τους υπεύθυνους. Ωστόσο, αντιμετωπίζουν προκλήσεις όταν η ενοχή ανήκει σε ανώτερα στελέχη, καθώς είναι δύσκολο να αποδειχθεί ανάρμοστη συμπεριφορά εκ μέρους τους.

Συχνά, μια εταιρία δημιουργεί μια κουλτούρα που ωφελεί τα συμφέροντά της και, συνεπώς, ανεχόμενη παραβατικές συμπεριφορές. Στις περιπτώσεις που ανώτερα στελέχη διαπράττουν παραβάσεις και φέρνονται ενώπιον της δικαιοσύνης, η φύση των υποθέσεων καθιστά δύσκολο τον αντίληπτο ρόλο των ενορκίων. Οι παραβάτες, επωφελούμενοι από επαρκείς πόρους, μπορεί να ανατρέψουν την απόφαση του δικαστικού συστήματος μετά από έφεση.

5.8. ΚΟΚΚΙΝΕΣ ΣΗΜΑΙΕΣ

Κατά την διαδικασία εξέτασης και ανάλυσης πιθανής απάτης, προσπαθούμε να αξιολογήσουμε τους κινδύνους και να εντοπίσουμε ενδείξεις, δηλαδή στοιχεία που υποδεικνύουν πιθανή απάτη. Αυτά τα "συμπτώματα" δεν αποτελούν απόλυτη απόδειξη, αλλά αποτελούν υποδείξεις για πιθανή απάτη και αναφέρονται ως "κόκκινες σημαίες". Η κατανόηση αυτών των σημάτων είναι καθοριστική για τον εντοπισμό της απάτης. Οι κόκκινες σημαίες

εμφανίζονται τόσο κατά την διάπραξη της απάτης, όσο και κατά την προσπάθεια αποκάλυψής της.

Για την αποτελεσματικότερη ανίχνευση της απάτης, ακολουθούμε τα παρακάτω βήματα: κατανόηση της εφαρμογής του ελέγχου, αναγνώριση των παραγόντων που μπορεί να προκαλέσουν απάτη, καθορισμός των βασικών τομέων για έλεγχο, και αξιολόγηση των λογαριασμών που θεωρούνται ως οι πιο επικίνδυνοι. Η κρίση και ο σκεπτικισμός του ελεγκτή αποτελούν σημαντικά στοιχεία στη διαδικασία αξιολόγησης των κινδύνων. Πρέπει να έχουμε υπόψη ότι υπάρχει πιθανότητα οι οικονομικές καταστάσεις να έχουν παραποιηθεί ή ότι τα στοιχεία να είναι παραπλανητικά. Αυτό δεν αποτελεί ένδειξη δυσπιστίας, αλλά μια αναγκαιότητα για την εξέταση πιθανής απάτης (Golden, Skalak, Clayton and Pill, 2012).

Ο εντοπισμός της απάτης και των υποκειμένων χειρισμών βασίζεται στις ακόλουθες υποθέσεις (T.Singleton and A. Singleton, 2010):

- Η απάτη εμφανίζεται συχνότερα σε επιχειρήσεις με αδύναμα συστήματα ελέγχου.
- Οι κόκκινες σημαίες απάτης εντοπίζονται μετά από ενδελεχή έρευνα.

Πρέπει να σημειωθεί ότι οποιοσδήποτε μπορεί να διαπράξει απάτη, ανεξάρτητα από τη θέση που κατέχει. Σύμφωνα με τον Νόμο για Δίκαιες και Ακριβείς Πιστωτικές Συναλλαγές (Fair and Accurate Credit Transactions Act- FACTA), οι κόκκινες σημαίες ταξινομούνται ως εξής:

- Προειδοποιήσεις και ειδοποιήσεις από πρακτορεία αναφοράς πελατών,
- Ύποπτα έγγραφα,
- Ταυτοποίηση ύποπτου εργατικού δυναμικού,
- Περίεργες δραστηριότητες σε λογαριασμούς,
- Ειδοποιήσεις από πελάτες, παγιδευμένους εγκληματίες και αρχές επιβολής του νόμου.

Τα χαρακτηριστικά που αποτελούν "κόκκινα σημάδια" και προκαλούν ανησυχία κατά τη διάρκεια ενός ελέγχου περιλαμβάνουν τα εξής:

1. Άτομα χωρίς έναν σαφή κώδικα ηθικής.
2. Άτομα που εμφανίζουν νευρωτικότητα, μανιοκατάθλιψη ή συναισθηματική αστάθεια.
3. Άτομα με αλαζονική ή εγωκεντρική προσωπικότητα.

4. Άτομα που είναι ψυχοπαθή.

Οι οικονομικές πιέσεις μπορεί να εμφανίζουν τις παρακάτω ενδεχόμενες "κόκκινες σημαίες" εντός της επιχείρησης:

- Οικονομικές συνθήκες που δημιουργούν δυσμένεια μέσα στην επιχείρηση.
- Υψηλές επενδύσεις ή απώλειες.
- Έλλειψη αρκετού κεφαλαίου για τη ροή της επιχείρησης.
- Επιτυχία της επιχείρησης που βασίζεται σε ελάχιστα προϊόντα, πελάτες ή συναλλαγές.
- Υπερβολική παραγωγική ικανότητα.
- Αδιαφορία σε μεγάλο βαθμό.
- Υψηλά επίπεδα χρέους.
- Ταχεία διαδικασία επέκτασης μέσω νέων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών ή προϊόντων.
- Περιορισμένη δυνατότητα απόκτησης πίστωσης λόγω πιστωτικών περιορισμών και υψηλών επιτοκίων.
- Επείγουσα ανάγκη για θετικά κέρδη για την υποστήριξη της υψηλής αξίας των μετοχών, επίτευξη των προβλεπόμενων κερδών και άλλων παρόμοιων στόχων.
- Ανάγκη μη γνωστοποίησης της κακής προσωρινής κατάστασης για να παραμείνει η αξιοπρέπεια και η ηγετική θέση της διοίκησης.
- Σημαντικές διαφορές, ειδικά ανάμεσα στους μετόχους και τη διοίκηση.
- Υπάρχουν αδιαθέτητα ως αποτέλεσμα μη δυνατότητας εμπορίας ορισμένων εγγυήσεων.
- Σημαντική μείωση των πωλήσεων που υπονοεί μελλοντική πτώση.
- Υπάρχει μεγάλος επιχειρηματικός κύκλος.
- Είναι απαραίτητη η ύπαρξη ανακλητικών, πιθανών και διακινδυνευμένων αδειών για τη συνέχιση της δραστηριότητας της εταιρίας.
- Μακροπρόθεσμες οικονομικές απώλειες.
- Κίνδυνος παύσης ή αποκλεισμού από το χρηματιστήριο.
- Ανησυχία για πιθανή συγχώνευση.

- Πίεση για οικονομική επέκταση μέσω των υφιστάμενων κερδών αντί της χρήσης δανείων.
- Συμπίεση του κέρδους (αύξηση των κοστών και των εξόδων γρηγορότερα από τις πωλήσεις και τα έσοδα).
- Δυσκολία και καθυστέρηση στην είσπραξη των απαιτήσεων.
- Διαταραχή από έντονο ανταγωνισμό, συμπεριλαμβανομένων των χαμηλά τιμολογούμενων εισαγωγών.
- Υφιστάμενες συμφωνίες δανειοδότησης με χαμηλή ελαστικότητα και αυστηρούς περιορισμούς.
- Συνεχής επιδείνωση της ποιότητας των κερδών.
- Σημαντικές αλλαγές στην φορολογική νομοθεσία από το IRS.
- Ασυνήθιστα υψηλά κέρδη με ταυτόχρονη έλλειψη ταμείου.

(Riahi-Belkaoui, A. (2003). Accounting-By Principle or Design?, Westport, Connecticut London)

5.9. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

Τα τελευταία χρόνια μεγάλα σκάνδαλα έχουν συμβεί στην αγορά και είναι αυτά που δημιούργησαν την αίσθηση ανάγκης πρόληψης και εντοπισμού της απάτης. Οι επιχειρήσεις αναγκάστηκαν να καθιερώσουν στρατηγικές ώστε να προλάβουν και να εντοπίσουν τις απάτες οι οποίες έχουν ως στόχο να ενισχύσουν την ποιότητα, την ακεραιότητα, την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων μιας επιχείρησης. Οι αποτελεσματικές στρατηγικές για την αντιμετώπιση της απάτης περιλαμβάνουν: (Rezaee, 2005).

- Αξιολόγηση της ευπάθειας στην απάτη: Η αξιολόγηση αυτή πρέπει να πραγματοποιείται τακτικά και να προσαρμόζεται ανάλογα με τα συνεχώς αλλαζόμενα δεδομένα. Η ανοικτή επικοινωνία μεταξύ των διάφορων επιπέδων και δραστηριοτήτων είναι απαραίτητη για τον εντοπισμό ανωμαλιών. Επιπλέον, πρέπει να δοθεί η δυνατότητα στους εργαζομένους να καταγγέλλουν περιπτώσεις απάτης.
- Εξέταση της ύποπτης επικράτησης κάτω από συνθήκες έντονου ανταγωνισμού: Σε αυτή τη στρατηγική εξετάζεται η ικανότητα της εταιρείας να ανταποκρίνεται και να επιβιώνει σε συνθήκες έντονου ανταγωνισμού, λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές και τις αξίες που υιοθετεί. Επιπλέον, εξετάζονται οι αλλαγές στις σχέσεις μεταξύ της διοίκησης, των ελεγκτών και της επιτροπής ελέγχου, προκειμένου να αυξηθεί η αξιοπιστία τους στην κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων.
- Αποτελεσματική διακυβέρνηση: Η εταιρική διακυβέρνηση περιλαμβάνει τις αρχές και τους κανόνες με βάση τους οποίους λειτουργεί και ελέγχεται μια επιχείρηση. Σημαντικό ρόλο στην αποτροπή της απάτης διαδραματίζει ο εξωτερικός ελεγκτής, αλλά δίνεται επίσης μεγάλη σημασία στην εταιρική διακυβέρνηση, η οποία στοχεύει στην προστασία των συμφερόντων των επενδυτών, την αξιοπιστία και τη διαφάνεια.
- Ανεξαρτησία Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή: Η ανεξαρτησία του ελεγκτή αποτελεί κεντρικό ζήτημα στην επαγγελματική δεοντολογία. Ο ρόλος των ελεγκτών είναι να εξασφαλίζουν την αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και να προσδίδουν κύρος σε αυτές.
- Αποτελεσματικότητα του Εσωτερικού Ελέγχου: Ο εσωτερικός έλεγχος, διότι είναι στενά συνδεδεμένος με την εταιρεία, πρέπει να λειτουργεί απαλλαγμένος από συμφέροντα και λάθη. Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διενεργούν τον έλεγχο σε όλα τα στάδια των δραστηριοτήτων της επιχείρησης, ανιχνεύοντας ενδεχόμενες ανωμαλίες και κινδύνους.
- «Ενεργές» Επιτροπές ελέγχου: Οι επιτροπές ελέγχου συμμετέχουν στην εταιρική διακυβέρνηση, επομένως πρέπει τα μέλη της να είναι αξιόπιστα, αντικειμενικά, ακέραια. Έτσι θωρακίζεται η εμπιστοσύνη μεταξύ της εταιρείας και των ατόμων που ενδιαφέρονται και αλληλοεπιδρούν με αυτή.
- Προγράμματα πρόληψης της απάτης: Η κάθε επιχείρηση θα πρέπει να δημιουργεί το δικό της πρόγραμμα πρόληψης της απάτης με τις αρχές, τους κανόνες και τις διαδικασίες που ταιριάζουν στα δικά τους δεδομένα και να το γνωστοποιεί σε όλα τα μέλη της και να απαιτεί την ολοκληρωτική συμμόρφωση σε αυτό. Τα προγράμματα

αυτά εφαρμόζονται από μια ομάδα εργαζομένων, ελεγκτών, δικηγόρων, η οποία ομάδα ανά τακτά χρονικά διαστήματα οφείλει να προβεί σε αξιολόγηση της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας τους, να υποβάλλει εκθέσεις για αυτά στην διοίκηση και στην επιτροπή ελέγχου και να αναθεωρεί όταν χρειάζεται.

- Αποτελεσματικός εξωτερικός έλεγχος: Ο εξωτερικός έλεγχος οφείλει να είναι προσεκτικός και δίνει σημασία στις «κόκκινες σημαίες». Ο επαγγελματικός σκεπτικισμός πρέπει να χαρακτηρίζει την δουλειά των ελεγκτών, οι οποίοι μέσω της εφαρμογής των σωστών διαδικασιών ελέγχου αξιολογούν τα οικονομικά στοιχεία της κάθε ελεγχόμενης οντότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι αυξημένες απαιτήσεις του σύγχρονου επιχειρηματικού περιβάλλοντος, η αύξηση των οικονομικών οργανισμών, η διεθνοποίηση των συστημάτων παραγωγής, η παγκοσμιοποίηση των κεφαλαίων και ο αυξανόμενος ανταγωνισμός, οδηγούν στην ανάγκη ύπαρξης συστημάτων εταιρικού ελέγχου. Στη σύνθετη πραγματικότητα, ο ρόλος του ελέγχου γίνεται κρίσιμος, τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε εθνικό επίπεδο. Ο εσωτερικός έλεγχος αποσκοπεί στην αξιολόγηση, βελτιστοποίηση και αποτελεσματική διαχείριση των διεργασιών της εταιρείας και των συστημάτων ελέγχου κινδύνων

Οι στόχοι της διπλωματικής εργασίας ήταν ο απλός αναγνώστης να μπορέσει να κατανοήσει αρχικά τι είναι εσωτερικός έλεγχος, πόσο σημαντική είναι η εφαρμογή του για την λειτουργία μιας υγιούς επιχείρησης, πότε πρέπει να εφαρμόζεται και ποια η σημασία του κώδικα δεοντολογίας των εσωτερικών ελεγκτών. Επιπλέον η εργασία στόχευε να τονίσει τον ρόλο και την σημασία των δικλίδων ασφαλείας στον εσωτερικού ελέγχου και να παρουσιάσει τις ενέργειες που γίνονται. Ακόμα ένας στόχος της διπλωματικής εργασίας ήταν να αποσαφηνίσει για ποιους λόγους αναπτύχθηκε το φαινόμενο της λογιστικής απάτης αλλά και να προβληματίσει τον αναγνώστη για το εάν η ασφαλιστική κοινότητα και οι υπεύθυνοι φορείς μπορούν να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο αυτό. Η βιβλιογραφική ανασκόπηση μελέτησε εκτενώς τόσο βιβλία όσο και άρθρα από την ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία προκειμένου να εντοπίσει τις απόψεις που διατυπώνονται για το βασικό θέμα της εργασίας.

Με την βιβλιογραφική ανασκόπηση έχουμε την δυνατότητα να εξάγουμε συμπεράσματα για την αναγκαιότητα και την επίδραση που έχει ο εσωτερικός έλεγχος στην ομαλή λειτουργία ενός οργανισμού. Ο εσωτερικός έλεγχος δεν περιορίζεται στον οικονομικό έλεγχο. Αντίθετα, επεκτείνεται σε πολλούς τομείς και οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν πολλαπλές ευθύνες. Μέσω αυτής της διαδικασίας ελέγχου συλλέγονται όλες οι πληροφορίες, τα δεδομένα και τα αποτελέσματα της λειτουργίας. Αφού επαληθευτεί η αξιοπιστία και η ακρίβειά τους, αυτά χρησιμοποιούνται από τη διοίκηση για τη λήψη αποφάσεων, την αξιολόγηση της αποδοτικότητας και την επίτευξη των στόχων, τη διόρθωση τυχόν λαθών και τη διαμόρφωση της πολιτικής της εταιρείας. Επίσης συμπεραίνουμε ότι οι δικλίδες ασφαλείας εσωτερικού

ελέγχου αυξάνουν την αξία του εσωτερικού ελέγχου και της επιχείρησης που πραγματοποιούνται καθώς δίνουν την δυνατότητα μείωσης των πιθανοτήτων διάπραξης μιας απάτης. Υπάρχουν όμως και περιορισμοί εφαρμογής των δικλίδων ασφαλείας μιας και το οικονομικό περιβάλλον συνεχώς εξελίσσεται, μεταβάλλεται και οι λειτουργίες των εταιριών γίνονται ακόμα πιο περίπλοκες και τότε είναι που διαπράττονται οι λογιστικές απάτες. Να αναφερθεί επιπλέον ότι όσο πιο αυστηρά μέτρα παρθούν κατά των λογιστικών απατών, αυτές δεν θα εξαλειφθούν επειδή είναι στην φύση του ανθρώπου να γίνεται άπληστος μόνο και μόνο για να ικανοποιήσει τις προσωπικές του επιθυμίες και συμφέροντα, έτσι θα βρίσκει πάντα ενδεχόμενα κενά για να διαπράττει απάτες. Βέβαια αυτό δεν υπονοεί ότι πρέπει να μην γίνονται ενέργειες για την αντιμετώπιση των λογιστικών απατών.

Συμπερασματικά, είναι μονόδρομος η συνεχής βελτίωση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και των δικλίδων ασφαλείας. Απαιτείται συνεχής ενεργοποίηση και προσοχή από τους ελεγκτές, ακριβής τήρηση των προτύπων και αρχών, συνεχής εκπαίδευση και εξειδίκευση των ελεγκτών, ενισχυμένο σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης, ισχυρές και ανεξάρτητες επιτροπές ελέγχου, καθώς και ικανό προσωπικό. Τέλος, η επιβολή αυστηρότερων κυρώσεων σε άτομα που διαπράττουν απάτη ή συμμετέχουν σε αυτήν με οποιονδήποτε τρόπο, θα μπορούσε να συμβάλει στην ενίσχυση των προσπαθειών για τον περιορισμό της απάτης.

Προτείνεται για μελλοντική έρευνα να γίνει μια εμπειρική μελέτη για την χρησιμότητα της συνεργασίας του εσωτερικού με τον εξωτερικό ελεγκτή και κατά πόσο αυτή πραγματοποιείται στην Ελληνική οικονομία.

Βιβλιογραφία

- Βασιλείου Δ, Ηρειώτης Ν, Μενεξιάδης Μ, Μπαλιός Δ., 2017. Εσωτερικός Έλεγχος για επιχειρήσεις και Οργανισμούς, Αθήνα : Εκδοτικός Οίκος Rosili
- Γ. Βελέντζας, Ν. Καρτάλης, Γ. Μπρόνη, Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος, 2013
- Καζαντζής, Χ., 2006. Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος, Μια Συστηματική Προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων. Πειραιάς: Business Plus A.E)
- Καζαντζής, Χ., 2006. Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Αθήνα: Business Plus AE
- Κάντζος, Κ. 2006. Ελεγκτική Θεωρία και Πρακτική, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης
- Καραμάνης Κ, 2008, Σύγχρονη Ελεγκτική Θεωρία και Πρακτική Συμφωνία με τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα, Αθήνα : Εκδόσεις ΟΠΑ
- Μπαλής Θ., 2008, Σύγχρονη Ελεγκτική, Αθήνα : Εκδόσεις Αθαν. Σταμούλης
- Νεγκάκης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. 2017. Ελεγκτική Εσωτερικός Έλεγχος Θεωρία και Εφαρμογές. Θεσσαλονίκη: Αειφόρος Λογιστική
- Παπαδάτου, Θ., 2001. Εσωτερικός και Εξωτερικός Έλεγχος Ανωνύμων Εταιριών, Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σακκούλα
- Παπαστάθης, Π., 2014. Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις-Οργανισμούς και η πρακτική εφαρμογή του, τόμος Β. Αθήνα: Εκδόσεις ΟΠΑΠ
- Chambers A.D., Odar M., 2015, A new vision for internal audit, Managerial Auditing Journal, Vol. 30 No. 1, pp. 34-35. Managerial Auditing Journal, Vol. 30 No. 1, pp. 34-55.
- Corametal, 2008..... Coram P., Ferguson C., Moroney R. 2006, The value of internal auditing in fraud detection
- Garner, Bryan A, and Henry Campbell Black. 2009. Black's Law Dictionary. St Paul, MN:West
- Gilbert Geis. 1968. White Collar Criminal: The offender in Business and the Professions. Transaction Publishers, New Brunswick and New Jersey
- Griffiths I., 1986, "Creative Accounting", London: Sidgwick & Jackson.

- James K., 2003, The Effects of Internal Audit Structure on Perceived Financial Statement Fraud Prevention, Accounting Horizons 2003 17 (4): 315-327
- John P. Clark and Richard C. Hollinger, 1983. Theft by Employees: Hardcover
- Morgan G., 1980, Internal Audit Role Conflict: A Pluralist View, Managerial Finance, Vol. 5 No. 2, pp. 160-170
- Petro, Louis W., James P. Martin, Adma A. Wadecki, and Harrz Cendrowski. 2006. The Handbook of Fraud Deterrence. 1st Edition. Hoboken, N.J: Wiley
- Riahi-Belkaoui, A. (2003). Accounting-By Principle or Design?, Westport, Connecticut London
- Skalak, Steven L., Thomas W. Golden, Mona M. Clayton, and Jessica S. Pill. 2015. A Guide to Forensic Accounting Investigation. John Wiley & Sons
- Singleton, Tommie W., and Aaron J. Singleton. 2010. Fraud Auditing and Forensic Accounting. John Wiley & Sons.
- Thornhill, W., 1995. Forensic Accounting, How to Investigate Financial Fraud. New York: Richard D. Irwin Inc

Αρθρογραφία

- Ζοπουνίδης Κων/νος, Σπαθής Χαράλαμπος, Δούμπος Μιχάλης (2002) «Οι λαθροχειρίες των Ισολογισμών και οι αδυναμίες των ελεγκτών», Οικονομικός Ταχυδρόμος, τεύχος 38, 21/09/2002 σελ. 58-59
- Cooper, Cristine, and Marcia Annisette. 2012. Critical Perspectives on Accounting. Qualitative Research in Accounting & Management 9.
- <https://www.legalserviceindia.com/legal/article-3811-white-collar-crimes.html>
- <https://www.investor.gov/protect-your-investments/fraud/types-fraud/ponzi-scheme>
- https://www.hiia.gr/images/pgallery/Standards/Standard_Greek_2017_portrait.pdf
- <https://na.theiia.org/translations/PublicDocuments/IPPF-Standards-2017-Greek.pdf>
- Wolfe David T., Hermanson Dana R. 2004. The fraud diamond: Considering the four elements of fraud, The CPA Journal Vol 74 Issue 12, p38

- Z. Rezaee, 2005, Causes, consequences and deterrence of financial statement fraud, *Critical Perspectives on Accounting*, Volume: 16 Issue: 3 pp. 277-298